

diets i coses

Novembre - Desembre 1990
Número 20
Calonge (200 Ptes)

Entrevistes al Pare Martorell i a En Joan «Vellana»

Corsaris (I) *Un interessant article històric*

Els esquiroles de Mallorca *Una incògnita als nostres dies*

A més de les seccions habituals d'esport i d'informació local

dies i coses

Aquesta publicació
no té cap finalitat
lucrativa

Novem. - Desembre
90

Nº 20

Mn. Antoni Vadell, 2

07669 CALONGE

Preu: 200 Ptes.

**CONSELL DE
REDACCIÓ**

Margalida Adrover

Bel Rigo

Maria Adrover

Jaume Valbona

Maties Adrover

Pep Estelrich

Jaume Julià

Guillem Roig

Agraïm totes les
col.laboracions i els su-
port de qui s'anuncia a
les nostres planes i de
qui ens llegeix

COL-LABORADORS

Marc Vallbona

Joan Grimalt

Baltasar Amengual

Toni Vadell

Antoni Artigues

Cosme Aguiló

Joan Bauzà

Revista «Es Mirall»

G.O.B. Santanyí

Jaume Binimelis

Jaume Rigo

DL 148-1988

IMPRIMEIX

Informacions Llevant, S.A.

Tel. 55 03 28 - MANACOR

Els escrits d'aquesta
publicació expresen
únicament l'opinió
dels seus autors

CONTINGUT D'AQUEST NÚMERO

Crònica	3
La Sala	5
Conversa amb... el Pare Martorell	7
Dies i Gloses	9
Colage	11
La nostra Gent: L'amo en Joan Vellana.	15
Els Nous Vitralls de l'Església	17
Montuïri Poble Honrat	19
500 Anys de Tirant lo Blanc	21
Corsaris	22
Rondalles del Terme: Les Qüestions d'Un Pobre.	25
Els Nadals d'En Nadal	26
Els Ametlers	27
Els Esquirols de Mallorca: Mite o Realitat	29
G.O.B. Ni Nuclears ni Tèrmiques	30
Club d'Esplai de s'Alqueria Blanca	31
L'Esport Es Cosa Bona	32
La veu de la Terra	42
Humor	43

Als lectors

Amb aquest exemplar de DIES I COSES arribam al nostre tercer any de vida. La publicació i els que la feim, hem anat passant per alts i baixos, superant etapes fins arribar avui. Res de tota aquesta aventura hagués estat possible sense el vostre suport i comprensió. Realment ens heu fet sentir respaldats i plens de coratge. Per tot això vos volem donar les gràcies i demanar-vos disculpes per les nostres mancances. I res més si no aprofitant les altures del calendari, desitjar per tots un bon any nou, on tots els projectes es tornin realitats.

CRÒNICA

***** dels darrers esdeveniments *****

CRÒNICA

14-Setembre- Volem celebrar el neixament d'en Tomeu Adrover i Adrover, fill d'en Joan Miquel i na Maria Antònia. Enhorabona als pares i padrins.

15-Setembre- Noces d'en Toni d'es Clos i na Mari. Sabem que varen passar una bona lluna de mel a Santo Domingo i tornaren ben torradets.

22-Setembre- Començaren les festes de Sant Miquel amb el 3er torneig de futbollet.

29-Setembre- Festivitat de Sant Miquel.

4-Octubre- Festivitat de Sant Francesc.

7-Octubre- Gran paellada per a tothom. Hi va haver molta gent, tant del nostre poble com del pobles de veïnat. Per acabar, hi hagué un bon ball, animat pels sonadors del poble.

10-Octubre- Morí l'amo en Tomeu de Can Baltasar a l'edat de 77 anys. Al del sia.

14-Octubre- La gent de la tercera edat va anar a fer una altre volteta. Varen anar per Ciutat, a berenar a Cas Busso, i més tart a Marineland. Tothom va tornar molt

satisfet.

31-Octubre- Varen acabar de posar es finestrals d'esglèsia que havien començat dos dies abans. Creim que tothom, a quedat molt satisfet de la nova vista de l'esglèsia.

1-Novembre- Tots Sants.

23-Novembre- Volem donar s'enhorabona a en Tomeu Vellana i na Maria Bielet pel neixament del seu fill en Jaume Adrover Adrover. Felicitats a tots.

2-Desembre- 3ª anada a peu a Sant Salvador del joves de Calonge, que com cada any va acabar amb una bona paella amb sa que ens vàrem xuclar elt dits. Hi va haver bastante participació de fora poble.

4-Desembre- 1ª Xarla per la Tercera Edat de primers auxilis a càrrec de C. Cervera.

7-Desembre- Morí a Calonge Miquel Adrover Rigo, de Can Espina, a l'edat de 96 anys. Al cel sia.

8-Desembre- Noces d'en Guillem Roig i Na Martina Ramis.- Esperem que sa seva vida plegats no sigui tant moguda com sa seva darrera festa de fadrins, segons ens han contat hi va haver sarau per llarg.

9-Desembre- Matances en Es Molí. Sa gent de la Tercera Edat, altre cop torna a fer matances. Aquesta vegada enllestiren un porc de mes de cent cinquanta quilos. Es un dia de festa per a tots, tothom deixa es mal de caps a ca seva. S'horabaixa hi hagué es sopar per unes 160 persones. I després per acabar un bon ball per a tothom a n'es local, es tracta de abaixar es colesterol.

Pintures
D'or

Calonge

RESTAURANT

Ca'n Trompé

Avda Bèlgica, 12

Telèfons 657341 - 643113

07660-CALA D'OR

Pilatus

S.A.
SANITARIOS Y CALEFACCIONES
PALMA - CALA D'OR - MANACOR

Importadores Generales

CALDERAS **VIESSMANN**

RADIADORES Y SUELOS RADIANTES
SANEAMIENTO EN GENERAL (BAÑOS)
SAUNAS, WHIRLPOOLS
BAÑOS TURCOS, ACCESORIOS BAÑOS
ESPEJOS

TENEMOS MATERIAL ESPECIAL PARA RENOVACIÓN,
DESHUMIFICADORES.

DISPONEMOS DE ALMACEN, EXPOSICION
MONTAJE Y SERVICIO TECNICO

07009 Palma de Mallorca
Poligono Industrial Son Castelló
Cremio de Herreros, 46
Telf. 20 60 02

DE PUBLICIDAD BY 18 87

Ajuntament de Santanyí

La Sala

Resum de l'acta de la sessió plenària celebrada dia 24 de setembre

1.- PLA TERRITORIAL D'EQUIPAMENTS ESPORTIUS DE MALLORCA PER 1991.

-S'apròva l'expedient de sol·licitud de financiació del Consell Insular de Mallorca per les següents obres:

*Graderies del camp de futbol de Cala d'Or, amb un pressupost de 4.454.894 ptes.

*Segona fase de pista poliesportiva en pavelló cobert, amb un pressupost de 17.000.000 ptes.

2.- PLA D'ORDENACIÓ DE RECURSOS NATURALS DE CALA MONDRAGO.

-Iniciat per la conselleria d'agricultura i pesca l'esmentat Pla, s'acordà per majoria de 8 vots del grup PP, sol·licitar a la citada conselleria que reservi a S'Ajuntament la facultat d'ordenar el terreny necessari a les platges de S'Amarador i Sa Font de N'Alis per els plans d'equipament i acondicionament d'aquestes platges, o per la possible redacció d'un Pla General d'Ordenació per aquestes.

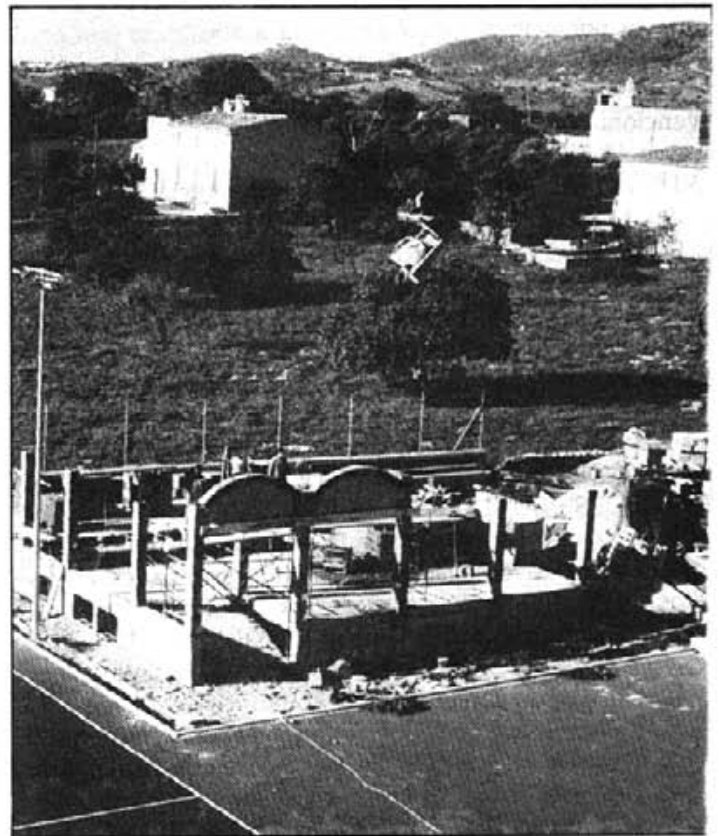
Es Batlle assenyala finalment que considerant a ses platges de Cala Mondragó com a pulmons naturals de la zona, només pretén una mínima ordenació que inclogui una zona d'aparcament i un xiringuito o restaurant.

3.- REVISIÓ CATASTRAL

-Donat que s'ha observat que a la revisió catastral efectuada, els preus dels solars en els nuclis tradicionals de Santanyí, Llombards, S'Alqueria Blanca i Calonge s'han fixat excessivament alts; considerant que l'índex de repercusió d'altres municipis com Sineu i Esporles és considerablement més baix que el fixat per aquest municipi i que tot això constitueix un agravi comparatiu entre els diferents nuclis així com una evident injustícia; i considerant finalment que l'Estudi econòmic dels valors de mercat no esmenta fonts d'informació ni com s'han determinat els preus.

S'acorda per unanimitat. Sol·licitar del Centre de Revisió Catastral i Cooperació Tributària que s'acceptin els recursos que es presentin en quant a la valoració dels nuclis tradicionals assenyalats i que es revisin les valoracions efectuades.

4.- RECUPERACIÓ ADMINISTRATIVA I DEMOLI-

CIÓ DE BARBACOA A UNA ZONA VERDA PÚBLICA A L'AVINGUDA ES FORTÍ

-Vist els expedients tramitats per a la recuperació d'una zona verda pública ocupada per una barbacoa a l'avinguda Es Fortí per Miquel Barceló Figueres, notificat aquest, s'acorda la recuperació administrativa de la zona verda, així com la demolició de la barbacoa instal·lada allà, donant-li un plaç d'un mes, i si passat aquest plaç no s'hagués fet la demolició, ho farà l'Ajuntament amb càrrec a l'interessat.

5.- ASSUMPTES GENERALS

-Es va fer saber l'escrit de l'empresa SEFOBASA, en el que indica que la Conselleria d'Agricultura i Pesca l'hi ha adjudicat la campanya contra l'oruga processionària del pi, durant els anys 1990 a 1992, el tractament començarà a aquest municipi a mitjans d'aquest mes.

-Es va donar a conèixer l'escrit de l'Acció Cultural del

País Valencià, agraint l'adhesió d'aquest ajuntament respecte a la repetició de TV3 i Canal 9.

Resum de l'acta de la sessió plenària celebrada dia 29 d'octubre

1.- NOVA AMBULÀNCIA PER A LA CREU ROJA

-Vist l'escrit de la Creu Roja respecte al Pla d'Ambulàncies, que compta amb la col·laboració econòmica del Banc Bilbao-Vizcaya, i que permetria a la unitat d'aquesta població comptar amb una ambulància ben equipada; considerant que el cost d'aquesta ambulància és de quatre milions de ptes, dels quals el 50 % els subvencionaria el banc abans citat i l'altre 50 % seria d'aportació municipal. S'acordà comprometre's a aportar el 50 % indicat per l'adquisició de l'ambulància.

2.- CONVOCATÒRIA I BASES DE LES PROVES SELECTIVES PER COBRIR TRES PLACES VACANTS D'OPERARIS LABORALS

-Publicada en el B.O.E. de 26 de setembre de 1990 l'oferta de treball públic d'aquest Ajuntament, i vistes les bases realitzades pels serveis tècnics per a la convocatòria mitjançant concurs-oposició lliure d'aquestes places. S'acordà la seva aprovació.

3.- SOL·LICITUD A COSTES, D'ACONDUÏMENT D'AIGÜES PLUVIALS A LES PLATGES

-Donat que actualment cada vegada que plou resulta que l'aigua arrossega l'arena de determinades platges d'aquest municipi, i considerant necessari l'aconduïment d'aquestes aigües. S'acordà sol·licitar a la Demarcació de Costes de Balears ajuda tècnica i econòmica per sol·lucionar els problemes esmentats.

L'ajuda requerida i per preferència atès al perjudici que causa a les platges seria: Cala Egos, Cala Gran, Cala Petita, Sa Barca Trencada i Es Caló d'es Burgit.

4.- COMPROMISOS MUNICIPALS EN RELACIÓ AL CENTRE SANITARI DE CALONGE.

-Atès el conveni firmat amb la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social per a la realització d'un centre sanitari a Calonge s'acordà:

*Comprometre's a efectuar immediatament l'obra i a afectar el crèdit corresponent a la mateixa.

*Comprometre's a destinar l'obra a fins sanitaris durant un termini no inferior a trenta anys, així com fer-se càrrec també de la gestió i administració del Centre Assistencial, sense perjudici de què també ho pugui fer en col·laboració amb altres Entitats de l'Administració Pública o Privades.

*Comprometre's al pagament de danys i perjudicis ocasionats per les ocupacions temporals durant les obres, així com de les derivacions de la imposició de les servituds que siguin necessàries.

5.- PROGRAMA D'INVERSIONS CULTURALS PER 1991.

-Vista la convocatòria del Consell Insular de Mallorca

s'acordà:

*Sol·licitar l'inclusió a dins el Pla de l'Obra de «Escuela Municipal de Música», situada a C/ Palma nº 29 de Santanyí. Destinada a escola de música i local de la Banda Municipal així com la possibilitat de realitzar-hi concerts al públic i que puja a un pressupost de 8.500.000 ptes.

6.- ASSUMPTES GENERALS

-El Batle va informar que les noves valoracions del Catastre pareix que s'arreglaran en quant a la valoració dels solars a nuclis interiors.

7.- PRECS I PREGUNTES

-Pere Rigo demanà com està la sol·licitud a Costes per la neteja de Porto Petre. El Batle contestà que s'havia sol·licitat a Obras Hidráulicas, i que s'havia contemplat la possibilitat de dragar quatre metres que pareix que és el mínim possible que es pot dragar, però que davant la possibilitat que es produís malbé a la vida marina, la Direcció de Pesca havia encarregat un estudi a la Universitat per a saber si aquest dragat podria afectar negativament a la fauna marina.

Resum de l'acta de la sessió plenària celebrada dia 26 de Novembre

1.- DETERMINACIÓ DE FESTES LOCALS EN EL CALENDARI LABORAL DE 1991

Es va acordar per unanimitat determinar les següents festes locals:

*Tot es municipi: 17 de Gener (festivitat de Sant Antoni)

*Alqueria Blanca i Cala d'Or: 19 de març (Festivitat de Sant Josep)

*Calonge: 1er. d'Abril (dilluns de Pasqua).

*Llombards: 8 d'agost (Festivitat de Sant Domenge).

*Santanyí: 30 de novembre (Festivitat de Sant Andreu).

2.- MODIFICACIÓ DE TIPUS SOBRE BÉNS IMMOBLES DE NATURALESA RÚSTICA.

Es va acordar per unanimitat rebaixar l'actual tipus impositiu al 0'2 per a compensar, la pujada dels valors cadastrals.

BOTIGA

CA'N POLLA

tel.

657045

Calonge

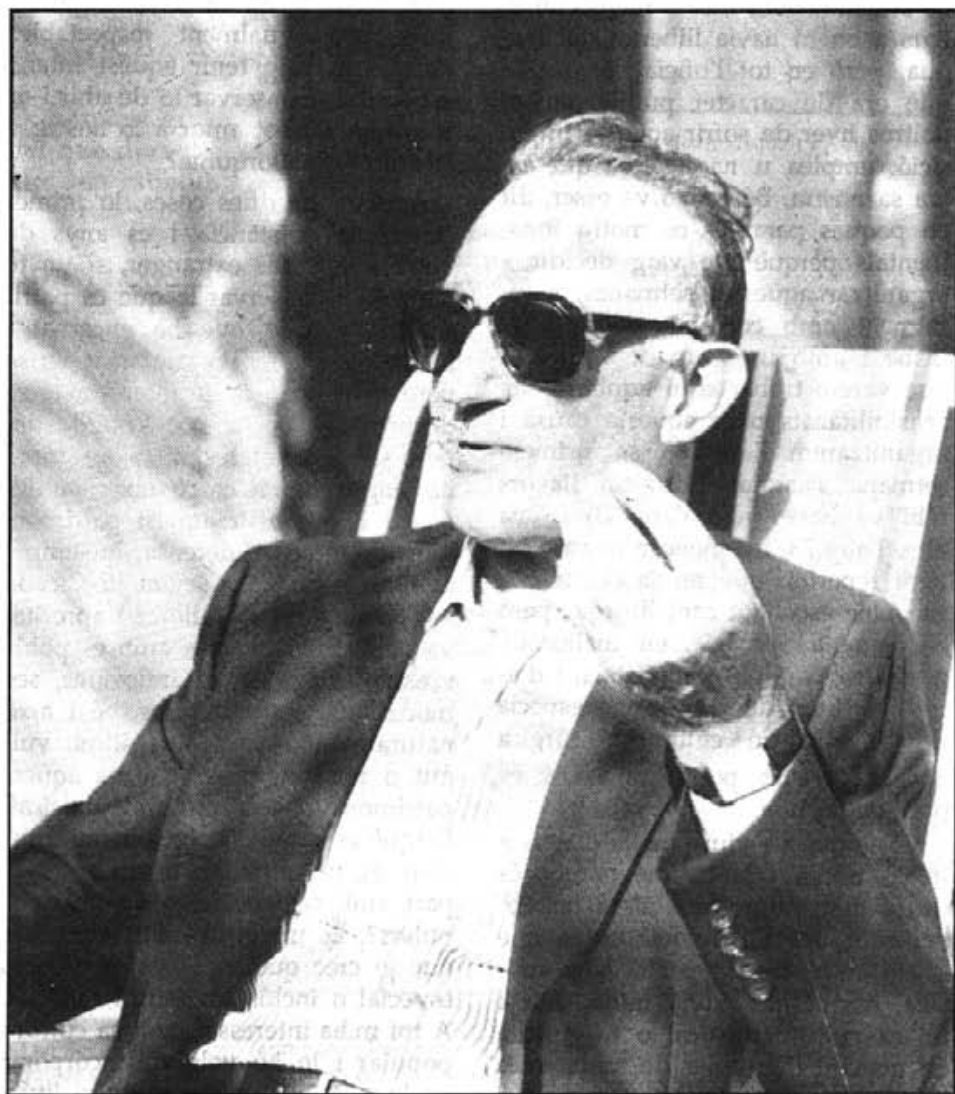
Conversa amb...

El Pare Martorell

El Pare Martorell, montuïrer i fidel fill d'aquesta terra ens ha honrat el dia de Sant Miguel amb la seva presència. Moltes de les cançons que cantem a l'església des de fa anys són seves, és un gran músic i a la música ha dedicat molt del temps de la seva vida. Ha viscut molts d'anys a Roma i allà ha ocupat molts de càrrecs. Va ser professor de polifonia clàssica al Col·legi Americà, i durant trenta-tres anys director i organista de la Basílica de Santa Sussana, i llavors també responsable de la música de la Parròquia de la Trinitat. El darrer càrrec que ha tengut ha estat de molta responsabilitat: Director de la Comissió Diocesana de Música Sagrada de Roma.

Es motiu perquè l'hem convidat avui es per beneir l'orgue, ja que vosté va esser es qui mos va assessorar a n'es moment de haver-lo de comprar i mos va acompanyar precisament a sa casa comercial allà a on les venien, trobam que sa persona més adient era vosté ja que possiblement es sa persona que darrerament sobre cant litúrgic ha compost més a dins tota sa contrada mallorquina. En primer lloc trob que en nom de Calonge li hem de donar gracies per haver-nos honrat amb la seva presència jo como havia dita abans quant vaig començar a cantar cançons del Pare Martorell mai me pensava tenir l'honor de compartir sa taula i de compartir una conversa, perquè el coneguessin els lectors de sa revista local. Mos podria explicar un poquet com va començar es seu interes per sa composició de cants litúrgics o de cants d'església, basats casi tots en so folklore o en llunyanes, perquè haig de recordar que a les hores vosté vivia a Italia, Perquè va començar sa composició d'aquestes obres basades en sa nostra cultura?

Es motiu principal va esser que després d'es Vaticà II com s'heu hi ha hagut es pas de la llengua llati-

na, la llengua oficial, al ús de les llengües vernacles o locals, a Mallorca naturalment varen posar amb us o usaven la llengua castellana, que consider que no es sa llengua de Mallorca, i quant vaig venir d'Italia vaig trobar que ses celebracions, ses lectures, sa missa, sa lliturgia amb general es desenvolupava en llengua castellana i me va extranyar tant això que me vaig preguntar si aquí era una colònia de Castellà o si noltros teniem una personalitat cultural autònoma i respectable i per lo tant considerava que era una aberació abdicar de sa nostra llengua per cantar amb una altre llengua a ses celebracions litúrgi-

ques. Però això no bastava dir-ho de paraula, anant predicant aquesta tesi, sino que haviem de preparar es fil a la agulla. Lo primer de tot vaig judicar que era necessari mentalitzar es qui eren es responsables de ses celebracions, que són naturalment es Clero, i per mentalitzar-los res millor que organitzar unes setamens Pastorals de Música, que es lo que vàrem fer tres anys uscesius i aquestes setmanes Pastorals eren dirigides a orientar sobre tot, a mentalitzar es clero o es responsables de sa litúrgia a fi de que educassen ells es pole a parlar i a cantar i a participar a salitúrgia en sa nostra llengua,

amb mallorquí, perquè jo trob que ja bastava que acabàs es període de colonització quehaviem tengut fins llavors, ja que aquí sa parlava Castellà i res més que Castellà, no parl de ses situacions més o menys familiars a on hi havia llibertat de llengua, però en tot l'oficial, en tot lo que era de caracter públic teniem noltros hver de sofrir aquesta imposició, emplea u na llengua que no era sa nostra. Bé i això va esser, dit en poques paraules es motiu fonamentals perquè me vaig decidir a organitzar aquestes setmanes, naturalment amb col.laboració amb el Bisbe i amb un grup de sacerdots que varem trobar aquí també molts sensibilitzats p er aquesta causa i organitzarem l'any 68 sa primera setmana Pastoral litúrgica, llavors n'hi va haver una l'any 70 i una altre l'any 73, i començarem amb un petit repertori que servia per iniciar es poble escoltant cant litúrgic, però en llengua vernacle, en mallorquí, amb una paraula o en Català, i d'aquí partirem de cap a una especia d'Evangelització cultural, litúrgica dins es nostre poble. Això és es punt de partida.

Vostè que va viure molts d'anys a Italia, trenta i tants, me pareix, és un poquet estrany que sigui tan coneixedor des nostre folklore o que l'hagi empleat tant per la seva música, essent que vivia Italia, allà a on sa cultura musical o sa cultura en general deu esser de molta més pompa que sa nostra.

No, això no es qüestió de pompa, perquè sa cultura d'es poble és rica sigui aquí on sigui. Com es fruit

surt de sa terra, cada zona, cada regió, produeix es seus fruits i tots són igualment rics, a Mèjic serà sa pinya americana, a Canaries es plàtan, i bé aquí tenim un altre tipus de fruit. A ses cultures passa lo mateix, totes tenen sa seva riquesa i totes són igualment respectables. Perquè jo vaig tenir aquest interès especial en conservar lo de ahir i en fomentar aquest amor a lo nostre, a sa cultura mallorquina?

Aquí hi ha dues coses, lo primer de tot, sa distància i es anys de viure a un país estranger, si un té interès en conservar lo que es patrimoni seu i lo que ha encarnat i mamat desde sa seva infància no se perd mai, si un no té interès això se despren i a poc a poc s'oblida tot, però si un té interès, no, i jo sempre he tengut interès en conèixer, en defensar i en nutrir aquest patrimoni mostre cultural i defensar-lo sempre que he pogut. En segon lloc, cada any venia aquí a Mallorca i aprofitava per tenir contactes amb es poble i estudiar ses seves inflexions, ses modalitats, ses cadències, bé i això naturalment fa que un estimi, vulgui o no vulgui, lo que es aquest patrimoni nostre cultural musical. Perquè es que he volgut inspirarme, això és un altre punt, amb molta part amb ses melodies nostres, populars?. És un punt molt important que jo crec que mereix una atenció especial o inclús un estudi especial. A mi m,ha interessat molt sa cultura popular i le he volguda incorporar en lo possible, en es repertori litúrgic per un fet molt senzill i es que es Vaticà II convida, insta als feels a que participin, ara bé, es primer

punt de sa participació tant més agut i profund és en quant fer sa nostra sensibilitat i en quant parla en es nostro jo més intim, perquè sabeu bé que quant hi ha un punt sensible, com una galena per una radio, quan tocau aquest punt sensible vibre s'onda i es produeix es so. Iddò quant tu poses un element popular o incorpores aquest element popular a sa composició, a una música, a un escrit de litúrgia es poble se sent ferit, es dir se sent tocat, se sent impulsat i vibre, vibre com per simpatia perque aquell és un element sensible que el fer, que l'interesa. Aquesta es sa finalitat de que jo hagi incorporat molts d'elements de sa melodia popular des cant popular a sa melodia litúrgica. Ara que això requereix un procés i una tècnica molts particulars, perque no podem agafar una melodia popular i fer un transplant literal posant-hi simplement un text litúrgic. Així no hem creat noltros una música que sigui litúrgica, perque tenim moltes melodies que tenen connotacions tant profanes que no les podem transplantar a dins es terreny religiós. Perque naturalment aquestes connotacions ens transportarien automàticament a un ambient talment profà que en lloc de una participació i una concentració ens disiparia i distrauria. Per això es necessita tot un procediment i un tecnicisme particular per incorporar aquestes melodies populars. De tot això naturalment crec que se'n podrà parlar en una altra ocasió, perque és un tema que dona per un vertader tractat musical.

Marc Vallbona

**PERRUQUERIA
UNISEX**

OBERT DE DIMARTS A DIJOURS HORABAIXES
I DIVENDRES I DISSABTE TOT EL DIA

Tel. 65 82 20

Ca'n Roca, 13 - 07669 Calonge (Santanyí)

**HOMES
I
DONES**

**TRACTAMENT
D'ACNE JUVENIL**

FVOC
PERRUQUERIA I ESTÈTICA

Carrer Nou, 53 - Tel. 65.08.25
07630 CAMPOS

Dies i Coses

Als redactors de Dies i Coses

NOTA DEL CONSELL DE REDACCIÓ: «Aquest grupet d'amics, es sent molt congratulat del que dius de nosaltres, Joan, gràcies. Les teves paraules són estímul i confort.

Gràcies una altra vegada.

DIES I COSES

Joan Grimalt i Roig

10

Cel i terra remourà
manuscrits i dietaris
escriptures, inventaris,
el bisbe i es capellà
per enriquir i engrèixar
aquest nostre bell parlar
que no podem oblidar
que es que el vàrem conservar
antany mos varen tractar
qual si fossim presidaris.

1

Amb emoció escric
altra volta a sa revista
i no és per passar llista
a pesar que ho dedic
a aquest grupet amic
aficionat i artista
començant per s'electricista
des Bar Nou, en Pep Estelrich.

2

Pep, per sa fotografia
tu estàs dins es millors
per combinar es colors
tens un estil fabulós
tant té si és nit com dia.

3

Tens sa mà i sa vista fina,
una muller que és un encant
falaguera i elegant
i pel tracte és divina
igual si fos una mina
tota d'or i diamant.

4

Entre els altres redactors
de sa revista de «dies»
destacaria en Maties
voluntari i generós
per tot l'esport informar-nos
i tal volta de profecies
de ses penes i alegries
que pugui deparar-nos

5

Correguent amb sa carpeta
amb sa mà, o davall es braç
escoltant pels auriculars
i mirant esquerra i dreta
deixa es fetge i s'anímata
perquè cap detall l'hi pas.

6

Amb diferents jugadors
des partit fa comentari
amb s'àrbit si és necessari
i amb sos dos entrenadors
i tots podreu trobar-los
es dilluns en es diari.

7

Na Margalida i na Bel
també porten gran ajuda
pot ser no tant coneguda
però no menos fidel
perquè els seus datos són mel
cosa sempre ben rebuda.

8

Jo no som qui, per fer llistes
ni tampoc per valorar
un deu però vos vull dar
per lo poc que vos tenc vistes
i per lo bones esportistes
de s'esport des caminar.

9

Lo que és més d'aplaudir
perquè a molts de puestos manca
per esser soca i branca
i rel de lo mallorquí
noltros el tenim aquí
és aquest gran calongí
que es diu Jaume de Na Blanca.

11

Jaume te vul aplaudir
escollar-te és una glòria
sentir es datos de memòria
de s'essència des mallorquí
i sentir-te traduir
la seva bella història
i a través de tu s'acori
dins noltros lo que és d'aquí

12

He tengut el gran honor
i per ell vull dar sa cara
no sap que és fallo ni tara
mai ha comès un error
nasqué amb bona saó
aquest amic glosador
i paisà en Jaume Frare.

13

Ell cuida tots els detalls,
amb sa mare sopa i dina,
fa verdura guapa i fina,
té gallines, coloms i galls
i es vespres anima balls
amb ses al-lotes de s'Alzina.

14

Es bon mestre de paleta
i millor per enratjolar
sempre el veus d'aquí allà
en s'estiu mai fa horeta
s'entrena amb bicicleta
aturat no pot estar.

15

A tots els col·laboradors
que amb tant d'amor participau
en es que vos anunciau
i a tots voltros lectors
mil gràcies per llegir-nos
i per lo que veig augmentau
i amb sa vostra ajuda donau
forces per superar-nos.

16

No ha de mester sa mà
aquesta revista garrida
perquè té tres anys de vida
i a ningú a d'envejar
i poder en voltros comptar
és garantia que està
vacunada de pipida.

Temps de tardor

17

Ja sé que no sou estranys
lectors a ses meves gloses
a través de dies i coses
a tots vos envii es molts d'anys.

Joan Grimalt Roig

Tothom es queixa

Ara tenim sa mania
de que sempre ens queixam
i no és perquè passem fam
ho feim de pardaleria.

Un se caga amb sos turistes
que enguany no en volen gastar
i s'altre amb sos ministres
i amb tot es govern que hi ha.

Els que tenen pocs doblers
es queixen perquè no en tenen
i els que ses butxaques les vessen
perquè fan poc interès.

Quasi ningú està content
ni tan sols des seu cosset
un es queixa que és baixet
i s'altre perquè és impotent.

I jo comenc a pensar:
Sí tot va tant malament...
¿Què és culpa de s'ajuntament
o que no ens sabem conformar?

Jaume Julià Adrover

Declaració

Perquè estic empegueit
de demanar-te una cosa
ho faré amb una glosa
i t'ho donaré escrit:

A jo molt m'agradaria
vinguessis a viure amb mi
i que estasses sempre aquí
amb jo fent-me companyia.

Quan jo me'n vaig a colgar
cada vespre et record
i només visc amb el conhort
que amb jo prest vendràs a estar.

Em despert desesperat
i quan m'aixec es dematí
jo te voldria tenir
amb jo en el meu costat.

I és que ho som desgraciat
si sentisses el meu cor...
Totsol tenc tanta de por...
Per favor vine aviat.

Jaume Julià Adrover

1
Ja mos ha deixat s'estiu
ja és fuita sa calor
sa gent cerca es fogó
millor si hi ha bon caliu
es sol ha tornat esquiu
estam a dins sa tardor.

2
Han fuits els estrangers
està més tranquil s'illenc
no sentim tant de flamenc
i hi ha més pocs forasters.

3
Han fuites ses oronelles
i han vengut els estornells
hem retirat es capells
mos hem posat a fer astelles
han despenjat ses femelles
jaquetons i abrics de pells.

4
Pes Migjorn i es Xaloc
fa temps que hi ha negror
ja plou per Sant Salvador
per aquí hi falta poc
i en reductora ve en Groc
per sa costa de Cas Senyor.

5
Es temps molt sovint s'embuia
si tenc un me pelut el venc
perquè és tornar llamenc
i just llepa un poc de brua
i ja no veim gens de xuia

si anam devers es Trenc.

6
Ja és passat Sant Miquel
també han fuites ses basques
fa molt mal agafar tasques
perquè està negre el cel
en es Porrerenc i en Mel
les lleu més venir a fer rasques.

7
En venir sa dematinada
fins després d'es sol sortir
si surts sents es tords venir
per passar aquí s'hivernada
i envers de trobar posada
molts troben una arruixada
de perdigó des més fi.

8
Han esvellat bé un pi
i a tir fan una barraca
lleven brutor i fullaca
i damunt un sac o butaca
s'asseuen ben dematí
i en so primer tord venir
el saluden amb una traca.

9
Si ve un any molt plover
esclata-sangs hi haurà
però envers d'anar a gratar
i embrutar-se un merder
de bastanta gent jo sé
que es que se cullen més bé
són a ses tendes d'Artà.

10

Els al-lots comencen s'escola
van bufats es més petits
sentim cantar es ropits
veim sa titina que vola
sa madona fa cassola
i l'amo es prova es guarda-pits.

11

Per les verges canten serenates
ses fadrines fan bunyols
tres mantes i dos llençols
i cordons nous per ses sabates
empolvam bé ses patates
i arraceram es cossiols.

12

Es camp està quasi a zero
no queda quasi ningú
s'ametlla no val de quatre-u
fa temps no paga es «lletcheru»
¿Que deu fer el senyor Romero
quan va pes mercat comú?

13

Es pagès veim que jamega
i sempre amb molta raó
l'hi corr molt es contador
quan és en s'estiu si rega
i quan és moll si llanega
i l'hi fa llesca es tractor.

14

Fa es temps molt desbarat
que no és igual cap dia
fa bon sol damunt mig-dia
i a les dues un arruixat
un rato negre i tapat
i s'altre Cabrera es destria.

15

I segons es temps com pega
ja veim gelades i fred
comença a ser bo es foquet
més si hi ha una bona estella
i diven que hi ha una sega
devers es puig den Nofret.

16

Es temps comença a refrescar
i en sa família se pacta
si tenen qualque dissabte
buit pes porc poder matar
i si de mal es sent parlar
tot cristo el vol matar a l'acte.

17

Ja no són dies de festa
tot se fa atropellat
tothom ja el mata penjat
o totd'una en haver trempat
pels homes sa feina és llesta
i ja em tornareu sa contesta
en veure-nos com ha anat

18

Molt més o menys això
és el temps de sa tardor
un dia serà millor
i s'altre no és tant bo
que molts d'anys voltros i jo
amb salut poguem contar-ho.

Joan Grimalt Roig

Un inoblidable relax

Nosaltres a l'interior dels immensos jardins del complex Bavaro.

Les tres parelles que ens ajuntarem. Les vàrem prometre que sortirien a sa revista des nostre poble. De dreta a esquerra: Sa meva dona i jo, en Toni i na Montse, i en David i na M^a. José.

Abans de res voldria fer menció de sa fotografia que vàreu publicar el passat número d'aquesta revista, i és que esper que ses grandioses banyes que duc passades simplement siguin un anècdota i no transpassin a la realitat, que quedin a aquelles festes de Sant Antoni.

Gràcies a en Biel Mas i a n'Antònia de Cas Senyor ens vàrem decidir a fer sa volta de novius a Santo Domingo, a la Republica Dominicana, ja que ells han anat per aquells indrets, i després d'una bona conversa i veure fotografies, no vàrem duptar que aquest lloc ens feia molta il·lusió. Visitar i passejar per llocs en què en Cristòfol Colom va desembarcar fa prop de 500 anys.

Varem partir de s'aeroport de Palma a les 22'20 hores cap a Madrid, allà vàrem agafar un avió molt més gros, i després de vuit hores de

vol arribarem a s'aeroport de Santo Domingo. Eren devers les cinc hores de la matinada (allà van sis hores enrera respecta a nosaltres). Seguidament ens transladarem al complex BAVARO, segons vaig entendre un dels millors que hi ha a aquest país. Està situat a 170 kilòmetres de sa capital, cap al nord. S'ha de dir que aquest compels consta de quatre hotels Bavaro Playa, Bavaro Jardín, Bavaro Golf i Bavaro Casino, totalment integrats dins sa naturalesa.

Realment varen esser unes vacances caribenyes inoblidables. Una platja de més de quatre kilòmetres, aigua neta i cristallina, arena blanca molt fina, enrevoltada d'immensos cocoters. Varem tenir sa sort que immediatament ferem amiatat en dues parelles del Principat de Catalunya,

en les quals participarem en moltes activitats, jocs i concursos que els animadors de l'hotel s'enquerregaven de realitzar. A més, vàrem prendre part a dues excursions que combinaven passejos a cavall per dins boscos encara totalment verjos, i passejades amb llanxes de motor fora borda, fent una aturada a Isla Saona, que es l'illa més gran de la República Dominicana, després de La Española, i allà visitarem un petit poble de pescadors.

Es podrien contar moltes coses ja que és un món molt i molt diferent al nostre, i al qual val la pena fer tot el possible per veure'l. En definitiva un viatge que tant sa meva dona com jo ens agradaria repetir en dates no massa llunyanes.

Toni Vadell

Roda de premsa amb el conseller de Sanitat

El passat 30 de novembre el conseller de Sanitat va oferir una roda de premsa a les publicacions associades a la Premsa Forana i als representants de les T.V. locals.

La roda informativa es va fer al local del Jovent de Montuïri, ubicat al poliesportiu Es Dau. El conseller ens va parlar del pla d'assistència sanitària, del qual destaquen la creació de nous centres hospitalaris, un a Manacor, un a Inca i un a Palma. La divisió de la comarca en Zones de Salut permet una nova organització de l'assistència sanitària. En el decret de Zones de Salut, Santanyí és una zona bàsica que inclou Ses Salines, i com a tal estarà equipat amb un centre de Salut que estarà en servei durant les 24 hores. El centre s'ubicarà a la Casa del Mar i a les hores d'urgències els de Ses Salines i de tota la zona s'hi hauran de desplaçar. A totes les altres poblacions hi haurà centres sanitaris per tal de fer arribar l'assistència a tots aquells que tenen dificultats de desplaçament. El Centre de Salut de Santanyí estarà dotat d'equipament d'atenció primària i s'ha previst que funcionarà a finals de l'any 91.

CENTRE DE LA TERCERA EDAT DE CALONGE

El Consell de govern acordà la construcció del CENTRE DE LA TERCERA EDAT DE CALONGE amb una inversió per part de la Conselleria de 4 milions de ptes. El cost total de la construcció d'aquest centre es de 5'5 milions. Per l'any 1991 està prevista una nova partida per l'equipament.

Tots hem sentit parlar de ses llampugues amb prebes. Però ni es pescadors més vells recorden una llampuga de més de dotze quilos com sa que varen agafar en Toni i en Macià Ganxo. Quan varen fer es vol amb sa llampuguera ja trobaven que era feixugueta, però a mesura que anaven tancant sa bossa varen veure una cosa blavenca que destacava enmig des pampols i de ses altres llampugues.

-Què serà, que no serà? I és una llampuga?.

-Ca, no pot ser, on sa vist mai una llampuga tan grossa.

-Estira i ja veurem que pestes és.

I ja ho trob que quan la me varen tenir damunt sa barca va resultar ser-ho, una llampuga de dotze kilos, vuit-cents grams!. Pegava unes espolsades tan fortes que quan pegava a sa barca pareixia que l'havia d'es-cruixir tota, talment cops de mall.

-En es poble no s'ho creuran.

-Lo que si no anam alerta, amb aquestes espolsades encara mos botarà de sa barca.

La cosa però encara va acabar bé, amb la llampuga entreveçada a dins sa furgona, casi no hi cabia, i cap a sa llonja.

Jo crec que en lloc de vendre-la l'havien de haver embalsamada perquè llampugues d'aquesta talla, tal vegada no en tornem a veure pus mai.

CODOSA

IMATGE D'OR

Avda. Boulevar, 13 - Tel. 657758
CALA D'OR (Mallorca)

FOTOGRAFIA

PROFESIONAL

REPORTATGES
FOTOS CARNET
FOTOCOPIES
VIDEO
MUSICA

col.laboradors de
dies i coses

Activitats vacances Nadal 1990

La direcció general de Joventut del Govern Balear convoca com anys anteriors, activitats diverses adreçades a les múltiples afeccions i a les distintes butxaques del jovent de les Illes Balears.

Aquest projecte té l'intenció de procurar al jovent unes vacances no tant sols divertides sinó instructives i, especialment, potenciadores de l'esperit de convivència.

Destacariem les següents:

CAMP D'AVENTURA A

«LAS LAGUNAS DE RUIDERA»

Lloc: Alberg Juvenil Alonso Quijano.

Dates: del 27 al 31 de desembre.

Edats: de 15 a 20 anys.

SEMINARI-TALLER D'ASTRONOMIA

(impartit per l'observatori Astronòmic de Mallorca).

III CICLE DE CINEMA JOVE D'AVENTURA

Dia 2: Indiana Jones y el templo maldito.

Dia 3: Cocodrilo Dundee.

Dia 4: Quaterman en la ciudad perdida del Oro.

Dia 5: El secreto de la Pirámide.

Lloc: Cinema Metropólitan.

Dates: del 2 al 5 de gener a les 11'00h.

Preu: 150 pts per als menors de 15 anys i els posseïdors del Carnet Jove. 200 ptes per els no posseïdors del Carnet Jove i els majors de 26 anys.

CAMP D'AVENTURA A BINIFALDO

Lloc: Casal de natura de Binifaldó

Dates: del 2 al 6 de gener.

Edats: de 13 a 14 anys.

SEMINARI-TALLER DE DISSENY

Lloc: Alberg Juvenil Platja de Palma.

Dates: del 27 de desembre al 5 de gener (llevat del 30 i 31 de desembre i 1 de gener).

Edats: de 18 a 30 anys.

CAMP D'AVENTURA A ALCUDIA

Lloc: Alberg d'Alcudia

Dates: del 26 al 31 de desembre.

Edats: 15 a 17 anys.

PROGRAMES DE NEU

ASTUN del 31-12 al 6-01.

Edats: de 18 a 30 anys.

CANDANXU del 31-12 al 6-01

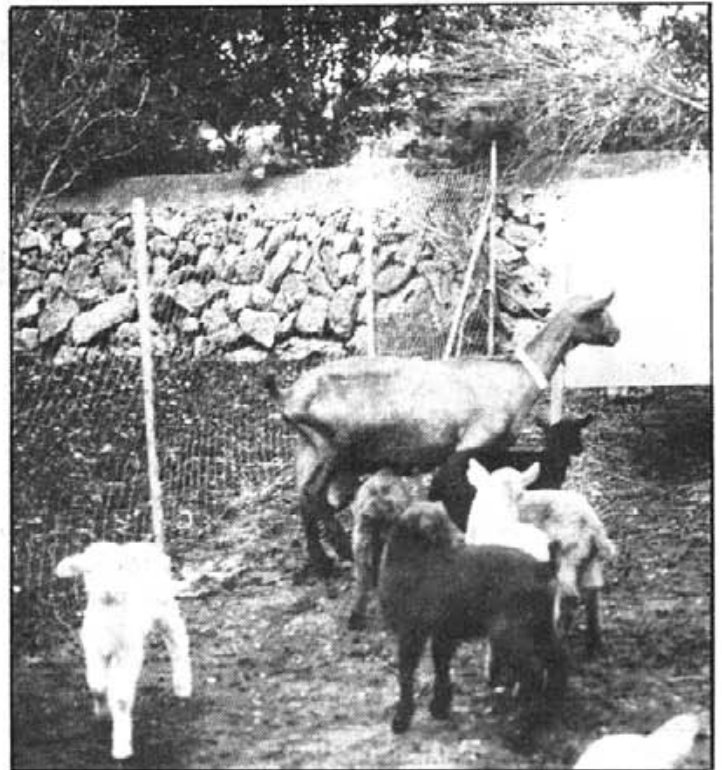
Edats: 1 grup de 14 a 18 anys i un grup de 18 a 30

SUPER ESPOT del 31-12 al 6-01

Edats: de 10 a 13 anys.

Si voleu mes informació:

DIRECCIO GENERAL DE JOVENTUT
C/Venerable Jeroni Antich, 5-2N
Tel. 711119/712449
07003 CIUTAT

Això són cabres

Per aquests pobles petits
podem contar poques coses
però en contem de bones
com aqueixa des cabrits

I és que una cabra aquí hi ha
que n'ha fets quinze amb quatre
pics
i els ha pujats ben garrids
i això ho podem demostrar.

Hi va haver dues vegades
que en va fer tres cada pic
i després dues ventrades
una de quatre i s'altre cinc

Podem donar s'enhorabona
als que l'han alimentada
són en Pep Paulo i sa dona
els que molt bé l'han cuidada

Això és sa veritat
perquè es cabrits hem vist creixer
i crec que cabra com aqueixa
no n'hi ha ni a Ciutat.

Jaume Julià Adrover

COMUNITAT AUTONOMA DE LES
ILLES BALEARS

La Conselleria de Sanitat ha dictat les instruccions sobre el reconeixement de porcs per a matança domiciliaria

Aquesta activitat per a consum familiar constitueix una excepció que contempla la llei i que té com a única finalitat satisfer les necessitats familiars directes.

A petició dels batles, la conselleria autoriza a cada municipi la matança domiciliaria que ha d'haver acabat dia 30 d'abril de 1991.

Els ajuntaments sol·licitants tenen l'obligació d'organitzar la campanya i la responsabilitat de dur-la a terme en els respectius termes municipals.

Aquestes institucions han de procurar que matin tots els porcs als escorxadors municipals i per això han de donar totes les facilitats que siguin necessàries. Quan no hi hagi escorxador, l'Ajuntament ha de dis-

posar de locals on fer la matança, els reconeixements i les inspeccions sanitàries. En darrer cas, les autoritats municipals permetran la matança de porcs al domicili, però hauran de disposar per al veterinari titular un local d'inspecció acondicionat on pugui realitzar l'exàmen microgràfic.

Per la seva banda els veterinaris hauran de realitzar:

-El reconeixement dels porcs en viu, abans de la matança.

-La inspecció de la canal i de les viscères.

-Anàlisi microgràfic.

-Comprovació dels descomisos parcials o totals que s'originin com a conseqüència del reconeixement

practicat, que seran destruïts totalment de manera que no puguin ser vehicle de malalties.

El nombre de porcs destinats a matances per a cada família ha de ser únicament el necessari per a satisfer-ne les necessitats de consum i ha de ser autoritzat pel batle.

Queda prohibit destinar les canals, l'equerterament, els cuixots, els espatlons, els embotits i les viscères per a proveïment de les carnisseries industrials càrniques i en general, per a la venda directa al públic.

Les infraccions comeses per particulars se sancionaran i quant a les industries podran ser clausurades preventivament.

La matança domiciliaria ha d'haver acabat dia 30 d'abril de 1991

Els veterinaris hauran de reconèixer els porcs en viu, abans de la matança.

Les infraccions comeses se sancionaran.

SUPERMERCAT
|
FERRETERIA

Can Binimelis

C/ Cala Llonga, nº 3 Tel: 657717 Calonge

FUSTERIA
ANTONI VADELL I
CALONGE
657445
GERMANS VALLBONA

La nostra gent

Joan Vadell i Adrover (Vellana)

Per ventura seria mal de fer, el trobar a una persona que hagui tengut tanta bona ma per fer moltes de castes de coses i fer-les tan ben fetes com a en Joan Vellana. No hi ha cosa en la que ell s'hagui posat que no la fes a la perfecció. Disortadament ara ja no pot seguir fent tantes coses a causa d'una malaltia, però així i tot i degut al seu gran interès de superació, encara dona una ma en tot el que pot. Ordenat fins a l'extrem, a ca seva no li manca res del que pugui manester i gaudeix d'una memòria prodigiosa.

Hem de reconèixer que en els pobles petits i tan allunyats de remeis com és el nostre, és una sort poder comptar amb una persona que sàpiga resoldre els petits problemes casolans, com ho ha fet en moltíssimes ocasions en Joan. Ben segur que molts tenim qualche cosa que agrair-li.

A devers Sa Talaiassa, l'any 1.927, els reis hi varen passar amb un dia de retràs. Va ésser el dilluns de l'Epifania quan a ca Madò Poloni hi va nèixer un ninet petit al que posarien per nom Joanet.

La madona Apoloni era de can Vellana i per diferenciar-los amb els demés Vellanes a ca seva també els deien de ca Madò Poloni.

-Vaig anar a costura amb Sor Antònia de Santa Victòria de s'Alqueria Blanca, i una vegada que vaig haver feta sa Primera Comunió me passaren a s'escola amb un mestre que li deien Don Ramón. Després va venir un mestre molt jove que dormia a ca l'amo en Miquel Gustí i que va estar poc temps a Calonge, llavors va venir Don Joan Alzina.

-Quan Don Quillem Pasqual va venir de Vicari a Calonge, va anar a estar a Can Lau. Ell va venir a s'escola per triar alguns al.lots per fer d'escolanets, va triar a ca Toni

Pinya, a en Guillem Rito i a mí. Per en Salvador que fa feina aquí ha sabut que aquell capellà ja es mort, i que li deien de Vistalegre.

-Quan vaig tenir 12 anys ja no vaig anar pus a escola i de ben jove ja feia feina, a 15 anys ja feia paret seca per Son Pelut i es Sestadors i altres.

Un altre dels seus importants serveis que en Joan a duit a terme és el del cotxe de lloguer. Va ésser el primer cotxe de lloguer del poble i llavors que ningú en tenia de cotxe particular, eren moltes les ocasions en que la gent l'havia de menester.

-Es primer cotxe que vaig tenir era un Erskine, era un cotxe de l'any 28 i jo el vaig comprar l'any 1.947 i abans de jo tenir-lo ja estava de servici públic. Llavors, a l'any 1.956 vàrem comprar es Mercedes a can Coll de Ciutat.

-Perquè no ens contes l'Història del Mercedes abans de que tu el comprassis?

-Aquests cotxes eren de l'any 35 i varen entrar a Espanya com un regal d'en Hitler a en Franco. Eren 50 Mercedes iguals, un per cada un del Governadors espanyols. Aquests cotxes com que eren de regal no havien pagat el dret d'aduana, i nosaltres quan el vàrem comprar, a més

del preu des cotxe llavors vàrem haver de pagar aquest impost.

-Perquè el Govern venia als Mercedes dels Governadors?

-Va ésser quan a Espanya es varen començar a fer cotxes, es Seats varen substituir a n'es Mercedes.

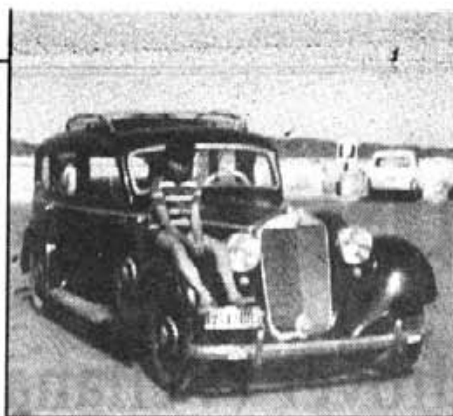
-El teu cotxe era es del Governador de Palma?

-No, a n'es cotxes les subhastaven a Madrid i quan jo el vaig comprar encara varen estar un parell d'anys a llevar es des Governador de Palma. Jo en diverses ocasions he anant amb so meu cotxe, me vaig creuar amb so des Governador.

-I com vares fer per aconseguir el cotxe?

-Es qui va treure sa subhasta era es senyor de Can Coll de Palma i llavors jo li vaig comprar a ell. Per subhastar els cotxes feien lots de varis cotxes; es Mercedes nostro anava amb dos Fords americans, que encara que a n'en Coll no l'hi interessaven als va haver de comprar.

-Des cap d'un parell d'anys també varen subhastar a Madrid, es cotxe del Governador de Palma, no se qui el va comprar, encara que si el haguessin venut a Palma hi havia

varis interessats en comprar-lo. El del Govern Civil tenien repuestos i jo quan vaig saber que s'havia venut hi vaig anar i vaig comprar unes molles espirals que havien quedat, per emprar pes meu cotxe.

-Quins cotxes més hi havia de lloguer?

-Només hi havia es meu i un altre den Gori Fret, ell estava a Santanyí.

-Ten recordes d'algún viatge que tingués alguna anècdota cursiosa?

-N'hi ha una que es contadora: Jo encara tenia es cotxe vell, que encara que era vell a mi m'anava molt bé. Un dia de s'hotel Cala d'Or m'envien a demanar per fer un viatge, seria es primer que faria a s'aeroport, que aleshores era a Son Bonet. Quan vaig ésser a s'hotel i surt es senyor que m'envia de dur i va veure aquell cotxe ja un poc vell, el se va mirar i va dir: -Y este coche, nos llevará hasta Palma? Jo l'hi vaig contestar que ses altres vegades que hi havia anat no havia tingut cap inconvenient. Era es senyor amb la seva dona i dos fills i una senyora vella que era sa mare d'un dels senyors. Pujen tots, carregam ses maletes i partim cap a s'aeroport. Pes camí vàrem conversar de moltes de coses, me varen demanar es preu des viatge i jo les vaig dir que era a deu reials es quilòmetre. Aquell home va fer comptes i per estalviar me va demanar si no hi hauria cap dracera. Jo els vaig dir que hi havia un camí sense esfaltar que anava per Son Ferriol i Es Pla de Na Tesa. I mos vàrem arriar per aquell camí que no hi havia qui passàs. Quan vàrem arribar i passavem contes, va resultar que eren 63 quilòmetres que s'havien de contar dues vegades porque hi havia sa tornada. Total que el preu va resultar ésser 315 pts. Es punyetero encara va voler que li llevas ses 15. Res això no acaba així, no. Jo com que era sa primera vegada que anava a s'aeroport, me vaig acostar per mirar un poc. Des cap d'una estona vaig veure com ses maletes que jo havia descarregades eren duites cap a un avió que estava tapat, i més tard que els passatgers meus pujaven a aquell avió i va resultar que aquell senyor que mirava tan prim

amb so pagar es meu vitager era un ministre que anava amb avió particular. Això d'havia ésser l'any 47 o 48.

-Quins eren els viatges més comuns?

-Venien a cercar-me de Cala d'Or, de s'hotel Cala d'Or venien en bicicleta; altres vegades m'enviaven recados pes carter. Quasi tots es disabtes anava a Palma i cada diumenge dematí a Felanitx. Per anar a Felanitx venia es qui volia i pagaven 10 pts, més tard arribaren a ésser 12. Per ses Festes de Felanitx, Santanyí o s'Alqueria Blanca també feia viatges, es que fossin necessaris segons sa gent.

-Tens qualque cosa interessant més que contar sobre els cotxes?

-Quan vaig comprar es primer era molt mal de fer tenir gomes, les havien de sol·licitar i se torbaven molt a venir. Es meu el me varen vendre amb ses rodes embulicades amb cadenes porque ses gomes estaven xapades i es repuestos que estaven demanats se varen torbar a venir. Des cap d'una temporada d'haver-lo comprat llavor varen venir ses gomes que havíem sol·licitades.

Per una altra cosa que també és conegut en Joan es per ésser adobador de rellotges sobretot d'aquests rellotges de paret antics.

-D'on te ve això de sabre adobar rellotges?

-Jo en vaig aprendre ben tot sol. Ningú mai m'ha dit com se fa ni n'he vist arreglar mai cap a ningú. Es primer que vaig desfer, jo encara era fadrí, per tornar-lo montar vaig haver d'anar a Can Simón que en tenien un d'igual per veure com anaven ses peces. De tot d'una ho tenia mal de fer per aconseguir les peces de recanvi, però a lo darrer ja sabia a on trobar-les.

-Només record d'una vegada que se n'haguin duit de ca nostra un re-

llotge que no marxàs, era un de Na Capitana de Portopetro que les havia caigut i estava fet un desastre, crec que aquest és s'única que no he arreglat.

També va fer de mecànic, el primer mecànic del poble. Llavors era el temps de les primeres motos en el poble.

-Llavors no miraven tant prim i jo tenia un talleret sense declarar ni res. Una vegada que vaig saber arreglar es meu cotxe i sa meva moto, me vaig donar en coratge d'arreglar ses dels altres.

-Vaig canviar es pistons en es Citroens den Serres, es de'n Vadell i es de l'amo en Tià des Parador i també de sa camioneta de l'amo en Pep Gustí. A mitges amb l'amo en Toni Gelat, vàrem fer una furgoneta, vàrem comprar sa carrosseria a Palma, es motor a Manacor i es taxis a Felanitx.

A més de totes aquestes coses, cotxes de lloguer, arreglar rellotges, cotxes o motos a can Joan Vellaba, han donat molts altres serveis als calongins, com son el de pelar ametles amb paladora, posar gasolina o tenir la manera d'aconseguir una bombona de butan a qualsevol hora que fos.

Després de fer tantes de feines, encara tenia temps per altres coses. Era afectat de pescar, sobretot pescar de grumeig.

-Lo meu era pescar sards i obla-des principalment de nit. Per grumejar feia un preparat d'arengada picada amb segó i pa banyat. He fet moltes de pescades xereques però també n'he fetes de bones, a vegades, hi havia sards de 2 o 3 kilos que treien sa cova pes cabàs, perquè no hi cabien.

Aquesta ha estat la xerrada amb l'amíc Joan. Amb ell i na Bàrbara, la seva dona hem passat una estona ben agradable en torn de la calor de la camilla.

Tenen una casa que dona goig, tota plena d'objectes que l'adornen. M'han convidat a que hi tornàs un altra dia a passar amb ells una estona, i de bo que hi tornaré, doncs dona gust compartir les hores amb amics que tenen tantes coses interessants per contar.

Marc Vallbona

A Calonge podem estar orgullosos de tenir una de les esglésies més elegants i simpàtiques, dels nostres voltants, sense voler desmereixen-ne a cap altre. Indubtablement la mà del genial Mn. Antoni Me Alcover, i l'amor que professava per tot lo nostre es deixa sentir en cada línia i cada detall del nostre Temple. Un dels detalls emperò que encara ens restaven inacabats, eren aquells rosetons que sempre havíem vist tapats amb peces de marès. Sempre haurem d'agrair l'iniciativa del nostre rector En Baltasar, de posar en marxa el projecte d'obertura dels nous vitralls. Després dels corresponents assessoraments se va encarregar la responsabilitat de vestir de llum al nostre Temple a Pere Cànovas i Aparicio, mestre vitraller de Barcelona. Del muntatge dels vastidors que havien de sustentar tan delicades filigranes s'encarregaren els picapedrers Germans Vallbona de S'Alqueria i els fusters en Tomeu i en Toni de Ca's Senyor.

Una vegada acompletada la tasca d'instal·lació dels nous vitralls, el grup d'obrers que s'encarregaren de les obres brindaren amb una botella de cava.

Els vitrallers

Dia 31 d'octubre a la tarde quedaren instal·lats els vitralls de l'Església de Calonge. Una sinfonia de colors entre cada dia dins la nostra església vestint amb l'arc de Sant Martí les parets.

Per Sant Miquel va fer 81 anys que l'inoblidable Bisbe Campins beneí la nostra església romànica-Alcoveriana.

Tot el sagrat edifici sembla un testament de pedra que ens recorda les grans dèries del Bisbe Campins i Mn. Antoni Maria Alcover: La lliturgia, l'amor a la llengua i a tota la nostrada.

J.H.S., Jesús Salvador dels homes i un rierol d'aigües cristalines que ratgen on uns cervols s'hi assassien. El vitrall es el salm 41 resplendent llum i colors, que ens recorda Jesús, veritable font d'aigua viva, on els creients hi hem d'anar. «Deixau-nos beura Jesús de la font de l'aigua viva, de la font que mai aixuga i la sed sempre assassia...».

Una pàgina de l'Apocalipsi, en concret del capítol 121 es l'altre vitrall. Rosa encesa en tots el colors de l'univers. Maria coronada per damunt tots els àngels i sants. Reina del cel i terra, amb dotze estels i la lluna sota els peus.

I com a final voldria aprofitar l'avinentesa per agrair al colongins la seva col·laboració per poder dur a terme aquesta obra, que tant embelleix el nostre Temple. L'agraïment també a l'Ajuntament de Santanyí pel donatiu que vaig rebre. Agraïment a tots aquells que m'han animat a fer-ho. A tots moltes gràcies.

Baltasar Amengual

L'instal·lació de les peces dels vitralls s'havia de fer amb molta precisió, per tal que l'obra acabada lluis tota la seva magnificència.

Pere Cànovas i Aparicio

...Pere Cànovas i Aparicio, va néixer a Sant Adrià del Bessós, a la rodalia de Barcelona, cosa de la qual n'està molt orgullós estudià Belles Arts a Barcelona, a la Llotja. I a hores d'ara és, possiblement un dels mestres vitrallers més valorats del món, la seva obra es present quasi tots els continents: Europa, Amèrica, Àfrica, Àsia, on hi ha els seus vitralls colorint la llum del sol. Al llarg del 38 anys que fa que treballa el vitrall n'ha fet més de 4.000 metres quadrats.

El seu treball a Mallorca va començar fa 12 anys a La Seu. Es van obrir els finestrals de la capella reial, la qual estava tancada a la llum, i va començar amb el que Gaudí havia fet. En Gaudí havia fet dos grans finestrals

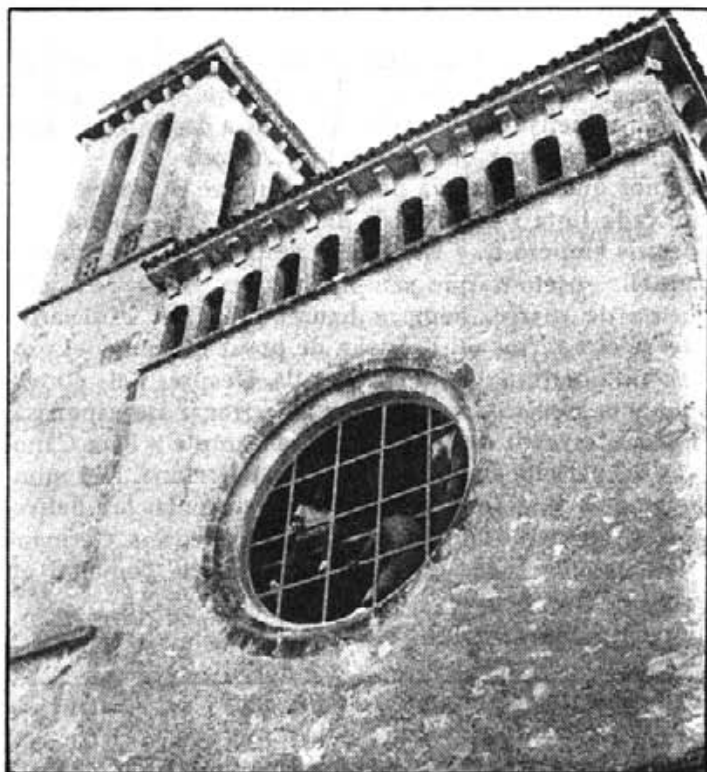
amb una tècnica de tricomia de colors, amb vidres del colors primaris: vermell, blau i groc; uns finestrals únics, els quals van ser restaurats per Pere Cànovas. A més a més va fer sis finestrals més que acompanyen als de Gaudí, tres més que hi ha a la nau, i tres més que hi ha a la part baixa.

Després d'aquests treballs es guanyà la confiança del capítol (I) de la Seu, i mitjançant aquest li han estat encarregats treballs gairebé per tota l'illa. En Pere Cànovas ens ha confessat que va acceptar de bon grat l'encàrrec de realitzar les dues rosasses de l'església de Calonge. Això suposava, de qualche manera, un repte, donada la línia tan fina del personal estil de Mossen Antoni Maria Alcover, que defineix el Temple de Calonge.

Els rosetons, o resasses, que embelleixen l'església de Calonge, amb els quals podem donar per acabada, van dur quatre mesos de feina. El projecte el va fer ell mateix. Va treballar amb els colors primaris, sempre a 600 graus de temperatura.

Un temple més gaudeix de les llums que Mestre Pere va imaginar, el qual passa a formar part de la nostra història local.

(I) A les Catedrals corporació formada per Canonges com a consell de Bisbe.

Els treballadors feien feina a una altura considerable. Els vidres van subjectats amb un corbam metàl·lic.

VIDEO CLUB S'HORTA

C/. Mossèn Martí Sureda, 9

- Lloguer cintes vídeo, sempre amb les darreres novetats
- Equips de so
- TV i Vídeos
- Contestadors automàtics
- Radiocassetes de cotxe i equalitzadors
- Montatge i instal·lació

SEMPRE AL SEU SERVEI

BAR NOU

VOS DESITJA UNES BONES FESTES I BON ANY NOU

Telèfon 65 78 20
C/. Rdo. Antonio Vadell, 2

CALONGE

«Montuïri, poble honrat»: (1)

M'honora de poder tornar a parlar a aquest poble on ja fa un grapat d'anys (1974) em van donar un lliure de plata per una tocada de xeremies; quan n'havia fetes tantes amb en Toni Rei i amb en Pere de les Bicicletes per aquests carrers costeruts i pels cafès amb la presència constant d'en Pep Pinet, i a l'Hostal, amb la Santa paciència d'en Miquel i amb la rialla franca d'en Miquel Llobet, o al Puig de Sant Miquel.

La primera vegada que vaig parlar a Montuïri, en públic, va esser pel cinquantenari de l'Escola Joan Mas i Verd, l'any 1985. Aquest fou l'any que vaig enllestir la part del llibre que ara es presenta (aquesta part del llibre és continuació de la feina que vaig presentar al llibre *Xeremiers*. Mallorca: Cort, 1982) i que ha estat cinc anys a arribar a aquesta taula; i ho ha fet de la mà de la llibretera major de Mallorca, na Joana Confitera, que també feia qualque xoriguer amb nosaltres, entre tocada i sonada, amb n'Antònia Rei i en Biel Majoral i en Soldadet i d'altres montuïrers de ronyó clos. Perquè aquest llibre l'he fet bufant i Montuïri m'ha donat alè per bufar.

També fa cinc anys es va publicar un recull d'escrits meus que ara ha vist la segona edició augmentada. Kike Amonarriz, un amic del País Basc, al pròleg, fa cinc cèntims del tema del llibre, amb paraules desagradables, però que són vera: «Quan vaig esser a Mallorca el darrer estiu vaig tornar amb una impressió amarga. No vaig trobar un poble sinó una colònia -de quina metròpoli?- resignada només a mantenir una inèrcia -això sí, «autonòmica». I tots sabem com pot de poc un poble colonitzat contra la inèrcia. «Aqueixa amargura inunda tots els fulls del llibre i transcendeix el mer valor -científic- o sociolingüístic per esdevenir fibló contra tots aquells que no volen sortir de la comoditat de la convivència pacífica i democràtica». No és l'amargura del desesperat, sinó la d'aquell que sap que el camí es difícil i és llarg, però

que cal començar la caminada» (I aquest pròleg, en Kike, el va escriure en català, sense haver sortit mai del País Basc)

Al llibre *Mecanismes de poder* (escrits de sociolingüística. Palma Universitat de les Illes Balears, 1989) parl de llengua i al que ara es presenta de xeremies. Llengua i xeremies són part del nostre ésser com a poble català, i tant la llengua com les xeremies pateixen la desintegració d'un poble amb poc orgull, amb poca estima pròpia, d'un poble substituït per quatre vellons.

Si no es vol ésser una nació, aleshores la llengua es perd i en ella la vida cultural pròpia. Llavors passam a ésser els darrers dels forasters (per doblers que tinguem). Què volem, balladors i xeremiers que parlen en castellà? Quan es lleva el bessó queda el folklore. No serveix de res conservar les xeremies i el ball i les sopes si perdem la llengua catalana i la voluntat d'ésser catalans.

Jo he sentit sonar el flabiol d'en Niu i d'en Rei quan ballen els cossiers de Montuïri -els únics que han ballat sense interrupció- i és un flabiol que sona des del moll dels ossos i que arriba al moll dels ossos, és una eina que diu jo som aquí, som montuïrer, som català. També he sentit sonar xeremies i flabiol a una barbacoa: dos vellets amb el «quevivaespaña» a una guarda de turistes que baixaven de l'autocar amb la màquina de retratar a punt; també he vist l'Escuela de Música i Danzas de n'Ensenyat fent els honors al primer foraster que arriba a Son Sant Joan, amb balladors que es retorcellen com si haguessen menjat caragols sense beure vi, que es quan treuen la banya.

Aquestes dues són les dues perspectives de futur que tenim; podem triar. La inèrcia ens du a la segona imatge, la del «quevivaespaña», la de fer de bufons. Si volem triar la primera alternativa, si volem continuar sonant les xeremies des del moll dels ossos, no basta bufar: la força surt de dins, d'un sentiment

fort de poble, d'un orgull propi, i això, en una situació colonial com la nostra vol lluita, vol lluita de tots i de cada dia.

De la colonització que patim en parla el següent fragment de *Mecanismes de poder* que reproduesc:

«Fue infausta i nefasta aquella fecha del 12 de octubre que choca con los valores que nosotros más apreciamos». «Esos -gloriosos- guerreros, llegaron aquí con la espada, hicieron bendecir la conquista con la cruz (...) y aniquilaron a la población» (Fidel Castro, Vid «La Vanguardia, 25 Julio 85).

I més infaust i nefast és l'orgull que manifesten molts d'espanyols per aquests fets, per la «hispanidad», encara avui, prop de cinc-cents anys després.

Amb el «descobrimient» d'Amèrica, els castellans «varen obrir el de la cultura» a aquest continent, ha dit avui el rei; «varen destruir la cultura pròpia d'aqueix continent», dic jo, i els seus habitants de passada. I encara en bravegen! Què diantre varen descobrir si només al que ara és Mèxic hi havia sis milions d'habitants que ja havien descobert Amèrica; i al cap de pocs anys dues tercers parts havien estat morts per les malalties castellanques o directament assassinats.

Quin és, perquè desvetlli tant d'orgull, el resultat d'aquesta obertura al camí de la cultura? És Pinochet?, és la matança dels americans que viuen a l'Amazones, que encara continua?, és la desemparança en què es troben (per l'estat de desigualtat i d'injustícia) els parlants de llengües americanes (guaraní, quitxua...)?, són les visites de la creu (Nojtyla) per predicar-los paciència davant els amos colonitzadors?

I encara més: ¿Són aquests els valors bàsics subjacents a la democràcia espanyola (als seus governants i als seus votants?) i a les subdemocràcies autonòmiques? Democràcia no sempre vol dir justícia, igualtat, cultura (i quina casta de cultura és la que consisteix bàsicament a des-

truir altres cultures?)... Per exemple, la democràcia alemanya va fer pujar Hitler al poder; les democràcies nord-americana i anglesa han donat suport al govern racista de Sud-àfrica (obertament, sense vergonya); Leon Degrelle, nazi, que viu a Espanya i diu per la TVE (dia 12 d'octubre -casualitat?-) que l'únic que li sap greu de la seva història és que el feixisme hagi fracassat a Europa (tal vegada encara triomfarà, amb l'ajuda de Reagan).

La democràcia espanyola no ha canviat, en molts aspectes, l'ordre establert anterior (un dels canvis afecta, sens dubte, la intenció de canviar). Continuen les denúncies per tortura als nacionalistes als informes d'Administració Internacional, continuen les sospites d'assassinats institucionals (J. Arregui, mort el 1981 sota custòdia policial, Zabalza, el GAL...) continua la injustícia i la desigualtat lingüística, consagrada per la Constitució de 1978 (en lloc d'establir una política igualitària, com a Bèlgica o a Iugoslàvia).

Això és un escrit de l'octubre de 1986 que encapçala amb una cita de Noam Chomsky:

«Sant Agustí explica la història d'un pirata que fou capturat per Alexandre el Gran, el qual li va preguntar: «Com és que goses fer la guitza, a la mar?» «I tu, com goses fer la guitza al món sencer?», va respondre el pirata. «A mi, m'anomenen lladre perquè ho faig amb una nau petita, i a tu, que ho fas amb una gran flota t'anomenen emperador». (...) El conte de Sant Agustí arriba al fons del deliri cínic que es produeix davant el **terrorisme internacional**, instrument actualment com a tapadora de la violència del món occidental i il·lustra el significat del concepte en l'ús contemporani que a l'Occident se'n fa. El terme **terrorisme** es va començar a utilitzar cap a la fi del segle XVIII, de primer per fer referència a les accions violentes de governs nomenats amb finalitat d'assegurar la submissió popular. Aquest concepte, evidentment, beneficia ben poc els qui practiquen el terrorisme d'estat, els quals, aferrant-se al

poder, estan en condicions d'exercir el control sobre el sistema de pensament i expressió. Se n'ha abandonat, doncs, el sentit originari i el terme **terrorisme** s'ha començat a aplicar principalment al terrorisme al detall practicat per individus o grups».

I encara vull reproduir un escrit del desembre de 1987, titulat «El paper dels intel·lectuals i dels creadors d'opinió davant la situació cultural. Proposta»:

«L'estratègia de desmobilització, d'evitar el conflicte, de dir «tot va bé», de fer el joc als col·laboracionistes i al poder establert per «tàctica» possibilista (=oportunist), s'ha vist que no respon més que als interessos dels escaladors, dels grimpadors, del que tenen el cor a la butaca aconseguida (és a dir, que tenen el cor al cul); i s'ha vist que poc pot satisfer el deure que tenim de reconstruir (o de construir) la nostra identitat nacional catalana, i que no pot engrescar els joves (llevat de «quatre mesquins», que són molts).

Passa d'hora de dir les coses clares i d'actuar amb honestedat i valentia, de crear un nou espai mental. Això no vol dir, al contrari del que predica (per exemple) Aina Moll, una actitud suïcida sinó l'única possibilitat de dur una existència digna com a persones i com a poble (fins i tot si el resultat final fos la mateixa assimilació als forasters que es veu venir amb la tendència col·laboracionista actual). Això no vol dir deixar de fer una feina real (més que «realista» o «possibilista»), però sí deixar de banda mentides i beaturies que l'únic que fan és assegurar la jubilació en el càrrec o els somriures beatífics del poder. La lluita per construir una nació catalana no és una lluita personal (com uns volen fer creure els que se'n diuen «protagonistes» i molts fets dels quals hi van en contra), per això cal una contínua avaluació i autoavaluació de la feina que es fa i de l'actitud de cadascú; i si qualcú es pica, que grati; si no som capaços d'assumir les crítiques, poc ho serem de subvertir l'ordre establert; i aquesta subversió, encara que

comporti guerra, és l'únic que ens pot fer sentir en pau.»

I això és el que vol Macià Manera: unes que surtin de la rabassa que ens aguanta, i no un flabiol, tan florit com vulgueu, però sonat per un bufó que sona per un duro per a forasters o per a mallorquins (catalans) renegats que, també per un duro, venen la terra catalana i l'ànima catalana (i si ve el moment aquest són els primers a matar catalans de veres, com mostra Llorenç Capellà al seu **Diccionari vermell** i com mostren els escrits de l'erudit i sant varó, monjo de Montserrat, Josep Massot i Muntaner, nét de Josep Massot i Planes, que va fer un dels reculls més bons de tonades, xeremiades i cançons que hi ha (3)).

Res més, montuïrers, només dirvos que la veritat sura, com la merda (que per tot en veim).

Molts d'anys de Sant Jordi. Visca Montuïri. Visca Catalunya.

Antoni Artigues, Montuïri, 22 d'abril de 1990

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE Reperatori i construcció dels instruments de la colla de xeremiers catalans a Mallorca d'Antoni Artigues i Joan Morey (Palma: Universitat de les Illes Balears, 1989) A MONTUÏRI, DIA 22 D'ABRIL DE 1990 (Acte organitzat per l'Associació de pares de l'Escola).

(1) Aquesta part del llibre és continuació de la feina que vaig presentar el llibre *Xeremiers*. Mallorca: Cart, 1982.

(2) *Mecanismes de poder. Escrits de sociolingüística*.- Palma: Universitat de les Illes Balears, 1989.

(3) MASSOT i PLANES, Josep.- *Cançoner musical de Mallorca*.- Palma: Caixa de Balears «Sa Nostra», 1984

COMUNITAT AUTONOMA DE LES ILLES BALEARS

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA DE MALLORCA

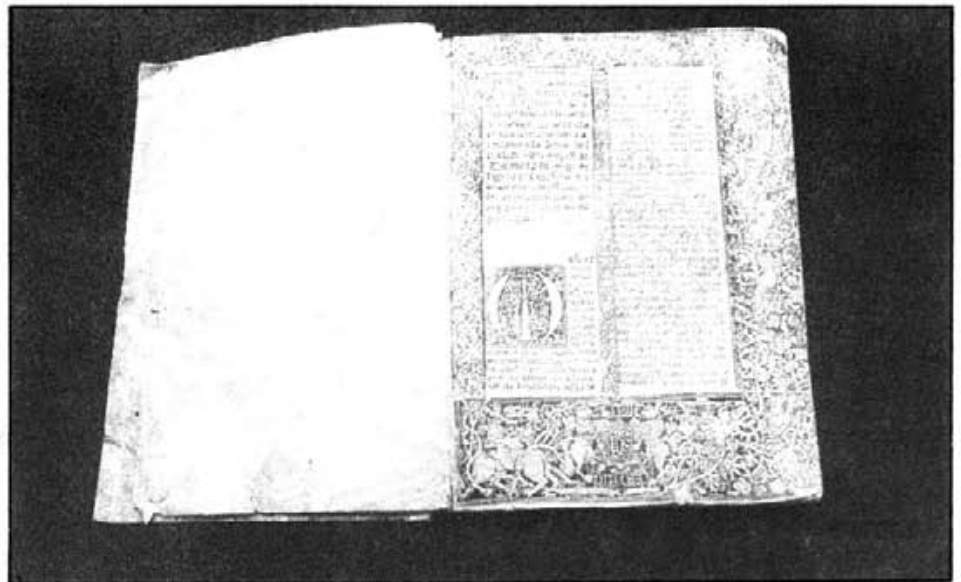
Llengua

500 anys de Tirant lo Blanc

El passat 20 de novembre va ser una data memorable per moltes coses, però sobre tot perquè va fer els 500 aniversari de la publicació del Tirant lo Blanc, una obra cimera de la literatura universal. Obra que segons els entesos es pot qualificar de TOTAL, ja que a ell hi podem trobar gairebé tots els gèneres de literatura existents, i a més va suposar tot una revolució a l'art de la novel·la, de tal manera que es reivindica en molts de sentits com la primera novel·la moderna davant el Quixot. El mateix Cervantes va dir del que era la millor novel·la de cavalleries del món, i el novel·lista peruà Mario Vargas Llosa diu que el Tirant ens ha ajudat a què el món sigui més feliç.

Aquell 20 de novembre de 1490 feia vint-i-dos anys que l'autor de l'obra havia mort, però aquesta sembla que tenia molt bones perspectives de futur i es varen fer 715 exemplars a la primera edició, xifra molt alta pel que acostumava a aquella època. Aquesta primera edició es va fer a València, i aviat, set anys després (ens hem de situar a l'època) es va fer una segona edició a Barcelona. El 1515 es publicà a Valladolid una traducció al castellà, el 1538 n'aparegué a Venècia una versió italiana, el 1737 es va editar una versió al francès, i no fa gaire anys, el 1984 va aparèixer una versió en anglès la qual va ésser un best seller, cap altra obra catalana ha assolit als Estats Units les vendes que va aconseguir el Tirant. En pocs anys s'han fet moltes reedicions i diferents adaptacions per a lectors joves, i edicions en llengües com el neerlandès, el xinès i moltes altres llengües estrangeres.

Tirant és un cavaller valerós, però molt humà, la trama de la novel·la

Un dels primers exemplars del Tirant

és llarga, la Gran Enciclopèdia Catalana la resumeix així:

«El Tirant és la fingida biografia d'un cavaller bretó que, molt jove, es fa conèixer en festes cortesanes i combats a Anglaterra, esdevé cap de forces armades que socorren l'illa de Rodes i l'Imperi Grec, el qual defensa contra l'invasió dels turcs i, després d'una llarga campanya al Nord d'Àfrica, torna a Constantinopla i mor. Les aventures cavalleresques i militars són acompanyades de la narració dels amors de Tirant i Carmesina, filla de l'emperador grec, la qual morirà també en saber el traspass del seu enamorat».

Per una part l'obra és un magnífic document per a conèixer l'època que es descriu, i per altra part, el Tirant és una narració d'una profunda psicologia i sentiments, d'una prosa molt variada: senzilla i solemne alhora, molt expresiva. Tot això reflecteix l'exuberant València del segle XV que va viure Joanot Martorell, l'autor.

Joanto Martorell, que és l'autor principal del Tirant (sembla que va ser acabada per Martí Joan de Galba) era un cavaller de Gandia, molt bregós, es va veure embolicat en moltes disputes. Va conèixer molt de món, va viatjar per diferents països i corts. Se sap que va escriure altres obres, però Tirant lo Blanc és l'única que gràcies a Déu es conserva sencera.

En la nostra catalana llengua de valència és va escriure una de les obres literàries més revolucionàries, i ara fa tot just 500 anys de la seva primera edició. La llegireu? O espereu a veure la versió cinematogràfica? Vos ho dic, llegir-la és molt més satisfactori i enriquidor, i és motiu d'orgull que aquesta obra sigui part del nostre bagatge cultural, tot i que les circumstàncies socio-polítiques no permeten festejar aquest aniversari com caldria, bé podem dir, Visca el Tirant!..., i sobre tot, llegir-lo.

Jaume Vallbona

COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES
ILLES BALEARS

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

(I) Corsaris

El nostre país té una llarga extensió de costa, de Guardamar a Salses, a la Península, i tot el litoral illenc. Amb això al llarg dels seus més de mil anys d'història la nostra gent a mantingut uns estrets vincles amb la mar i la marineria. Són molts els fets de la nostra història que estan lligats a la marineria: l'any 810, el Comte d'Empúries fou encarregat per l'Emperador Carlemany de la vigilància del mar d'entre el seu comtat i les illes, per afrontar les invasions musulmanes i normandes. La mateixa conquesta de Mallorca l'any 1229 fou tota una campanya naval. L'expedició de Jaume Ferrer, mallorquí, que l'any 1346 va bordejar les costes d'Àfrica fins a la desembocadura del Senegal en cerca d'or. L'escola de cartògrafs de Ciutat de Mallorca treballà entre els segles XIV i XVII i fou un dels centres cartogràfics més importants d'occident. Durant els segles XII i XIV els catalans van navegar per a tota la Mediterrània per a mercadejar i per la qual cosa van crear una extensa xarxa de consuls, els quals venien a ser uns ports lliures per a comerciar, regits per un cònsol que feia complir les lleis del «Libre de Consolat de Mar», el primer llibre de lleis marítimes del món. No totes les expedicions eren per mercadejar, n'hi va haver per conquerir, i així l'illa de Sardenya, de Sicília i la meitat de la Península Itàlica, el Ducats d'Atenes i Neopàtria formaren l'Imperi Català. Cristòfol Colom, el qual va descobrir als europeus un continent que s'amagava al Ponent de l'Oceà, i regalà un Imperi als castellans, era molt possiblement nat a Mallorca, al manco la seva ciència nautina respo-

nia a la que s'havia desenvolupat a l'illa.

Lluís de Requesens va ser el virtual comandant de l'armada que va vencer al turc a Lepant. L'Icticeo, el primer submarí va ser ideat per un inventor de Figueres, en Narcís Monturiol. No hi ha dubte dels lligans entra el nostre poble i la mar, un poble que dia rera dia ha salpat dels seus ports per a pescar, mercadejar, i fins i tot guerrear, al llarg de més de mil anys.

Una de les tècniques de guerra i de comerç alhora que més empraren els catalans fou el corsarisme, que era una mena de guerrilla marina institucionalitzada, fet pel qual es distingia de la pirataria. Dels nostres ports salpaven vaixells a fer el cors, els quals molt de temps foren temuts per molt dels pabellons que solcaven el Mediterrani. Foren els ports d'Eivissa i de la Ciutat de Mallorca els que coneixeren un major desenvolupament de les activitats corsàries, però el cors també es va fer desde València i desde Barcelona. Alguns corsaris ja s'enriquiren a l'època Comtal.

Però sembla que foren els illencs els que més es dedicaren al cors, els quals, a més d'enriquir-se, feren una gran aportació a l'engrandiment de l'imperi català. Els mariners illencs, amb les seves embarcacions feren veritables gestes a la Mediterrània. Viatjaren, feren la guerra, i en la guerra es distingiren fent el cors, lluitant sovint contra els corsaris d'altres països, els quals foren temuts per les nostres embarcacions de comerç i les nostres costes.

UN FET INSTITUCIONAL

Convé de bell principi distinguir el corsarisme de la pirateria.

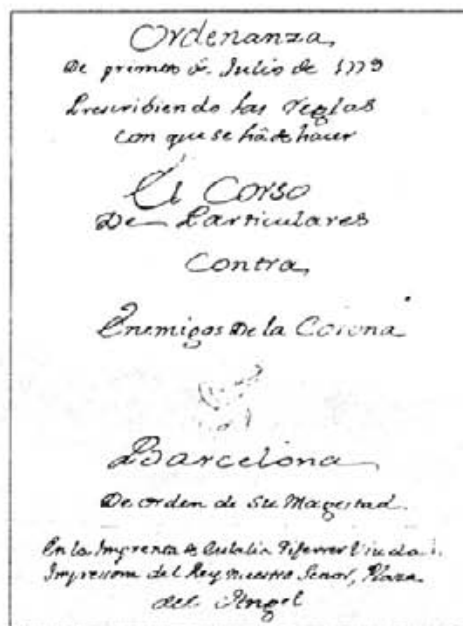
Totes dues coses eren activitats violentes fetes a la mar, a les quals el principi objecte era generalment el guany econòmic. La diferència era que la pirateria era il·legal i el cors estava legalitzat i sotmés a una estricta reglamentació. Els pirates, guerrers marítics aventurers, no pertenyien a cap país o govern, obeïen només llurs pròpies ambicions cosa que feia que els guanys no s'haguessin de compartir amb ningú, i el corsari havia de lliurar una part del seu botí a les autoritats. La pirateria en contraposició al cors, va ser sempre perseguida i condemnada per totes les ordenances i codis que regulaven les accions guerrerres a la mar.

Des de l'edat mitjana el cors fou ampliament utilitzat en les guerres entre els Estats marítics. Els grans estols estatals es reunien amb molta dificultat i eren molt costosos; generalment només feien una campanya de tres o quatre mesos cada any i s'encarregaven de les grans operacions contra els estols o les costes enemigues; per contra la persecució de la marina mercant enemiga, l'hostilització de les costes, eren a càrrec de vaixells armats en cors, que s'esforçaven en llur tasca pel guany considerable que obtenien amb el botí i no pensaven sobre les finances estatals.

Podem estudiar el corsarisme sota tres perspectives: com una activitat militar, com una activitat comercial i com una manera d'ascendir socialment. Era, bàsicament, una activitat militar quan actuava per a recolzar la marina de l'estat, la qual era sovint feble. D'aquesta manera l'estat en treia un benefici polític i el corsari un benefici econòmic. El cors com a instrument econòmic estava condicionat per la disposició d'una conjuntura favorable de guerra i comerç. Els llocs d'actuació eren les línies comercials dels enemics, i sempre s'evitava l'enfrontament amb vaixells de guerra. El cors com a incentiu social és ben fàcil de comprendre, l'activitat corsària solia enriquir armadors i capitans, i l'amassament d'una fortuna sempre va acompanyada d'un ascens social, a més si era valorada l'activitat dels caps del vaixells per les institucions, aquestes solien premiar a aquest, sovint, amb ascensos en la graduació militar.

Una campanya de cors era una empresa naval duita a terme per particular, proveïts d'una autorització o patent de cors, anomenat també carta de marca, concedida per llur govern, contra naus enemigues, o contra naus amigues en cas d'execució d'una represàlia, era un fet institucionalitzat. Eren considerades enemigues, a més dels estats amb els quals s'estava en guerra, totes les naus de gent de religió no cristiana, de manera que qualsevol nau dels àrabs era blanc dels corsaris cristians i viceversa. Les naus de països amics que comerciaven amb països enemics també eren blanc dels corsaris els quals solien requisar les mercaderies.

Per evitar els abusos, tan fàcils, i la desviació cap a la pirateria, ja hem dit que es va dotar de tota una legislació per a l'armament de vaixells en cors des dels segles XII i XIV. El era una activitat clarament reglamentada, segons consta per la seva presència en les diverses or-

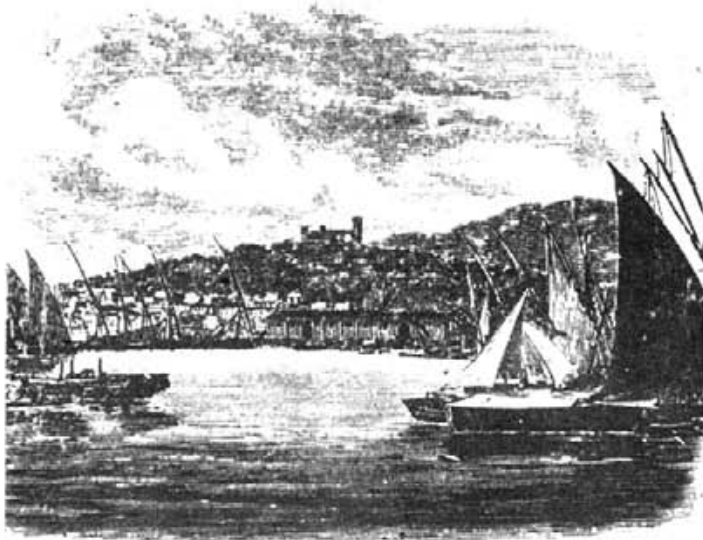
† Ordenança que regula l'activitat dels cors (1779)

denances marítimes reconegudes internacionalment que codificaven les formes d'actuar a la mar. Calia fer els preparatius dins uns ports determinats a cada estat. El corsari (nau) precisava el reconeixement notarial de salpar; el capità, o governador de l'esquadra, màxim responsable d'un cors, havia de dur la patent lliurada pel rei o virrei, de la qual, a més que legitimava dita intervenció, expressava amb precisió quins eren els enemics a depredar. Els patrons havien de jurar que només atacarien a aquest, els enemics declarats del govern respectiu i havien de dipositar una fiança i presentar fiadors que responguessin dels d'anys en cas d'incumpliment. Acabada la campanya podien vendre a l'encant el botí aconseguit, amb autorització prèvia d'un oficial reial, que havia de comprovar la legitimitat del botí (esclaus, vaixells i mercaderies), i havien de lliurar-ne una cinquena part al rei, o una part més grossa si la corona havia participat amb material, proveïments etc. Algunes vegades el cors es podia veure sotmés a anar a judici, a la capitania general, i llavors veure's obligat a restituir la presa.

La marina mercant de la corona d'Aragó era una auxiliar de la marina de guerra, formava part les expedicions militars o feia el cors pel seu comte. Els reis catalans estimularen la navegació mitjançant la concessió de molts privilegis als mariners fins i tot, com podem veure a la reial cèdula del 20 de juny de 1.395, signada pel rei Joan, el dret de poder usar armes sempre i a onsevulla, cosa que en aquest temps significava molt. El rei Pere IV otorgà unes ordenances, el 2 de febrer de 1.356, sobre l'ordre que s'havia de complir en l'armament de naus corsàries particulars.

(3) EL CORSARISME A LES NOSTRES COSTES

A les costes catalanes sovintejaren molts de segles els atacs dels corsaris, i pirates, barbarescs, Aquests atacs

El port de Ciutat va tenir una important activitat corsària.

arribaren a ser un problema d'abast nacional. Tant que el 1401 els síndics procuradors de les universitats de València, Barcelona, Perpinyà i Mallorca i el rei Martí acordaren actuar conjuntament per a destruir l'escandalosa pirateria que assolava les costes catalanes. Aquests procuradors es comprometeren a armar mancomunadament i a mantgenir armada una esquadrilla que destruís la pirateria. La història ens diu que el perill dels corsaris externs no acabà aquí, la por va seguir a les nostres costes molts de segles.

Foren el barbarescs, moros i turcs, els que més sovintejaren, a voltes de manera realment terrible, les nostres costes. El barbaresc era bon navegant però a terra ferma era insegur i espantadís, però el turc era una autèntica bèstia, encara que no era tan bon mariner. Per als illencs el corsarisme d'aquests va arribar a ser una obsessió. A temporades atacaven les viles de la costa, i sempre atacaven els vaixells que navegaven pel mar de les illes. Sense vergonya s'aproximaven a les costes i als ports i apresaven els llaüts dels pescadors o les embarcacions que transportaven mercaderies.

Santanyí, com moltes altres poblacions costaneres, va sofrir els atacs d'aquestes gents, les quals solien refugiar-se ben aprop, a Cabrera, i d'allí solien atacar les costes, les possessions, i la mateixa vila. Els jurats de la vila, el 1531, es presentaren al Gran i General Consell demanant ajuda per a protegir la vila amb muralles i sobre tot les boques dels carrers per a impedir l'entrada «als inimichs de la fe catòlica». Els veïns estaven disposats «a col·laborar tant com poguessin amb llur forces i possibilitats.

Arreu del País s'organitzaren sistemes de vigia i defensa. Si s'arribava a produir un atac, aleshores a cada vila, al crit de «via fora», els membres de cada desena es concentraven davant la casa del seu cap, i junts anaven a casa dels cinquanteners, i després al lloc designat

pel capità de la vila. A Mallorca els efectius de les viles es concentraven sobretot a Ciutat i a Alcúdia, excepte a les viles litorals que cuidaven de la seva pròpia defensa. Les viles de Porreres, Montuïri i Felanitx estaven obligades al manteniment de les talaies escoltes del litoral de Santanyí.

Segles més tard, l'any 1739, en una relació impresa per l'ord mercedari d'un rescat de més de quatre-cents presoners, trobam encara el nom d'una santanyinera, na Margarida Burguesa, de setze anys d'edat i tres i mig d'esclavitud, la qual havia estat captivada a terra. Aquestes, dades ens donen una idea del que per molts d'anys va esser un autèntic terror per els nostres avantpassats.

Calonge mateix en els seus dos nuclis pre-urbans de cas senyor i sa talaia hi havia uns sistemes d'intercomunicació entre les cases que els formaven dels quals la gent diu que eren per a fugir dels moros quan aquests atacassin, probablement la comunicació entre dependències era per poder millorar la defensa en cas d'un atac. No sabem si va arribar a haver cap atac a Calonge, però aquests sistemes de protecció demostren que hi havia un temor real a què es produís. Ens han arribat notícies que un avantpassat d'en Joan de l'Església vella amb un amic caçaven per Cala Llonga i varen sentir un grup d'homes que pujaven per amunt i parlaven una llengua estrangera. Així que pel que ells sabien aquella gent devia ser mora, i varen decidir defensar-se. Aquella gent quan va sentir els trets a prop varen girar coa cap a un bot que els esperava a la cala i es varen fer endins. No sabem les intencions que tenien aquells homes, però els calongins de temps ha tampoc ho varen voler saber.

La presència del corsarisme i la por que aquest causava a la gent es va reflectir en la cultura popular, contes i cançons, i fins i tot a molts de nosaltres encara ens han regirat, quan érem petits, amb el perill del «morra-cos»

Foren molts els catalans que patiren llargs períodes de la seva vida essent esclaus a terres llunyanes, sempre esperant que algú pagués un rescat i els alliberàs, o simplement una oportunitat per escapar. D'igual manera al nostre país abundaren els captius àrabs apresats per les ratzies o la costa, o l'abordatge d'altres vaixells, dels nostres mariners d'antany. Els moros capturats una vegada havien arribat a portcap eren venuts a l'encant a les nostres ciutats, i podem bé creure que aquests també anyoraven la seva pàtria, la seva família i la llibertat.

Jaume Vallbona

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

COMUNITAT AUTONOMA DE LES
ILLES BALEARS

Rondalles del terme: Ses qüestions d'un pobre

Això era i no era, bon viatge faça la cadenera, el bé que venga i el mal que se'n vaja.

Això eren dos germans. Un era tan pobre, que sols no tenia on caure mort, i s'altre era tan ric, que mesurava es doblers a palades. Es pobre estava tan carregat d'al.lots com un ase de mosques, i es ric no en tenia cap. Es ric deixava una vaca an es germà, per llaurar. Un dia mentres llaurava sa rota, pega mal de ventre a sa vaca, s'ajeu i fa es badegot. I va dir a sa dona: -i ara què hem de fer? -Saps què farem? La mos ne durement a ca-nostra!. La se'n duen i l'escorxen i varen fer panxa contenta.

As cap d'un parei de dies es germà va dir: -I perquè no em tornes sa vaca? I va dir: -Oh fiet! ell em va passar aquesta! I li conta es benifet. -Ah sí? Ja sabràs perquè! Qui l'ha feta que la pac! M'ho haguessis dit tot d'una en lloc d'amagar-m'ho, polissardo! Ja sabràs qui som jo! Demà anirem a Ciutat a tenir una qüestió! Pensa, un que ja se trobava en terra de tot! Lo endemà parteixen cap a Ciutat. L'homo amb un nuu en es coll i es uis que li espirejaven, amb una taleca de garroves penjada, tris-tras, tris-tras..., i es seu germà damunt es cavall, tot endiumenjat...,capa Ciutat s'ha dit.

I com varen esser a Lluçmajor se varen aturar, com era costum a descansar. I aquell pobret va quedar a defora, assegut a una vorera, rovegant una garrova. I sa madona de s'hostal, grassa que cuidava a escardar, surt amb un plat d'arròs groc, venga, venga, bones cuerades, allà mirant la feta. I ell rac-a-rac, mastega qui te mastega. Aquella dona estava embarassada, i devia estar un poc envant ja, i li va pegar talent de garroves. I aquell pobret, ses darreres que s'hostalera anàs endarrer de garroves. Sa qüestió que en sa nit va estar malalta i tot va anar malament. I l'amo de s'hostal: -Ai sí? Vós veieu aquella dona de sa mane-

ra que estava i sols no li vàreu dir: voleu una garrova? Demà a Ciutat a tenir una qüestió!. -bon Jesús! I què m'havia de pensar jo, si ella se passejava amb un plat d'arròs groc! Ai Senyor! I com ho faré? I com ho faré? Jo tornaré boiet!.

I es germà i s'hostaler cap a Ciutat amb un cavall perhom, més mudats que un lladre, i ell a peu, brut com una barra de galiner.

Com va esser aprop de Palma va trobar un homo amb un ase, dins un encallador, que no el podia treure. L'amo, no em voldrreu ajudar a aixecar s'ase? -Sí, i a on voleu que estir? -Estirau a sa coa i jo estiraré en es cap. I aquell pobret estira a sa coa i sa coa se va arrabassar. Ara si que la m'heu feta bona! Vaja quina eixida! I per què heu estirat tant? -I jo no ho he fet aposta! -No ho heu fet aposta? Vaja si ho heu fet aposta i heu estirat sense ànima! -Però jo no em pensava...-Ni perons, ni perones, a Ciutat a tenir una qüestió, vos deman!

Ell ja en tenim tres ja! Em mataran! No tenc cura! Aquell homonet ja estava avorrit del tot: -vaig a tirar-me dins es vall! Se'n va a damunt sa murada, i buf!, se tira dins es vall, i justament va caure damunt un frare que cagava. -Ai! ai! ai! ai!

-I ara? -Ara? Ara sí que l'heu feta bona! M'heu romput s'ansa des coll. Au!, anem a tenir una qüestió! -Aquesta sí que m'es bona! Ja són quatre. Em llevaran sa pell!

I com varen esser a cas jutge, es jutge va dir: -I què cercau? Què teniu? I es germà va dir: -Que li vaig deixar una vaca que tenia i sa vaca se var morir i la se va menjar sense dir-me res. -I aixó es ver? -Sí senyor que es ver, però jo som pobre i ell es ric, i jo tenc molts d'infants i ell no en té cap, i sa vaca se va morir...Es jutge va dir: -Sabeu què heu de fer idoi? En esser a ca-vostre partiu-vos sa riquesa i sereu cabals i ell ja no serà pobre. Bé va això -deia ell-, ja en tenim un!

Imem! -a s'hostaler-, i vos què teniu contra aquest homo? Què tenc? Que sols no va sebre dir a sa meva dona: voleu una garrova?, i sa dona va estar prou malalta i tot va anar malament i...tan contents com estàvem i ara no hi estam gens, I ell va dir: -Sí senyor que es ver, però ella se passejava amb un plat d'arròs groc i jo ses darreres que tengués talent d'una garrova! Diu: -Idoi, sabeu què fareu? Li donareu mi duros per haver-lo molestat. Què vol dir aixó!? -Coratge! -deia ell-. Llavò ve aquell de s'ase. -I mem!, i vós què teniu que dir contra aquest homo? -Que va arrabassar sa coa an es meu ase. -I es ver? -es ver i ho confes que es ver, però ell me va dir: em voleu ajudar a aixecar s'ase?, i jo vaig fer tot quant poria i sa coa va venir. -Idoi li heu de dar un duro cada dia fins que s'ase haurà tret coa. -Bon Jesús! Llavò ve es frare. -I vostè què té que dir contra aquest homo? -Que em va pegar un bot damunt i em va rompre s'ansa des coll. I això es ver? -Sí senyor que es ver, però jo estava perdut i no sabia què em farien i d'avorrit que estava em vaig tirar dins es vall i ell va esser a baix i jo no l'havia afinat. Va dir: -Idoi, sabeu què heu de fer? Vos anau-hi i posau-vos a baix i ell que vos pec es bot damunt i estareu cabals. -Ah no!, això sí que no! -Idoi donau-li mil duros.

I vet aquí es perjuí que varen tenir aquells quatre, per voler armar qüestions. Idò! Vius i ungles! Encara es poc.

Cosme Aguiló

NOTA: Aquesta rondalla, com quasi totes les que se, la vaig recollir de la madona Maria Vidal de Cas Traginer, des Llombards. Que consti, una vegada més, la meva gratitud envers aquella velleta de tan bona memòria, traspasada l'any 1981.

Els Nadals d'en Nadal

En Nadal a l'hora d'ara deu tenir, any envant any enrere, 55 anys, per tant, ha viscut molts Nadals. En ús de raó, posem 47. Com és natural no els ha viscut tots de la mateixa manera. Ha viscut Nadals amb sol. pluja fina, aigua de bombolla, ennuvolats...

Uns anys visqué el 25 de desembre i voltants entusiasmats per la rica i variada gastronomia nadalenca. De natural llepol, s'empassolava les coques de dues en dues i se passava els torrons sense tocar vorera senalles i senalletes de tot i molt. La mitjana festa era la festa del arròs sec de primer, endiots de segon, porcella de tercer, torró, cafè copa, puro, «suma y sigue».

Uns altres anys va viure les mateixes festes en tot molt familiar i fins i tot intimista. Per a cap d'any amb els amics, deia, però la nit de matines amb la família, vora la xemeneia amb el tió ben encès. Una nit d'estar -i estar bé- amb tothom, des del padrí i la padrina fins amb els nebotets i nebotetes. Tot molt tendre i xocolata a voler

Una grapada d'anys va optar per

quasi bé tot lo contrari: sortir -com més enfora millor- a sopar -com més car millor- i beure -com més moixera millor- i colgar-se -com més gran dia millor. Encara recorda en Nadal la matinada de nadal que, de moix que anava no sols no va poder arribar al portal de ca seva sinó que el contrapassà de bastants de pams. Foren els anys que la xampanya substituïda la xocolata.

Alguns anys seguits no deixà per res la cerimònia de Matines, a l'església. No sols gaudia en escoltar, embadalit, el nin que brodava, dalt la trona, el càntic de la sibil·la sinó que l'arribà a aprendre i després la siulava durant quinze dies a la feina. Tambè li agradava ferm la nadala aquella de «A vint-i-cinc de desembre» sobre tot quan arribava «fum, fum, fum». Era un dels dies que en Nadal anava a combregar a la Missa i donava un poc més a la bacina.

I encara una teranga d'anys li pegà per viure el Nadal en to, diguem-ne, revolucionari. Atacava rabiosament el consumisme d'aquestes dates, criticava fortament els

Ajuntaments que gastaven en bombilletes de carrer i defensava -un any amb els punys inclosos- que Nadal era amor i s'ha acabat. I que Déu si va baixar a la terra fou per posar amor i sembrar justícia i tot la resta vuits i nous i cartes que no lliuen.

Nadals gastronòmics, nadals familiars, nadals «juerguistes», nadals litúrgics, nadals revolucionaris...són els nadals d'en Nadal.

Als seus 50 i busques d'anys i amb la meitat de cabells blancs se demana a en Nadal quins del cinc nadals és el millor. Si el millor seria un cocktail de dos o tres d'aquests ben barrejats, o si encara seria bo d'estrenar un altre tipus de nadal.

Fins i tot fa uns quinze dies o menys, la darrera vegada que va pujar a Sant Salvador, se li ocorregué demanar a un ermità que li digués per favor, quina casta de nadal viuria avui, si tengués 55 anys, aquell minyó que va nèixer, temps enrere, a una cova de Betlem tal dia com el dia de nadal.

Joan Bauzà

Els ametlers

Amics,

És ben segur que gairebé tothom alguna vegada s'ha demanat per què el sector primari balear va tan malament, per què s'està abandonant el camp? Amb una paraula, per què s'estan morint les nostres rels, el nostre passat i la nostra cultura tradicional?

Segurament, davant aquests fets hem tingut ganes de fer alguna cosa, però quasi mai no l'hem arribada a fer.

La problemàtica del camp mallorquí és molt complexa i enrevesada. Hi intervenen molts factors, molts poders molta gent i també molts doblers. Aquesta espècie de carta que us enviam és només voler rompre una petita llança a favor del camp de les nostres rels. Sabem que segurament no podrem solucionar moltes coses, ja que són molt difícils d'arreglar, però també sabem que la premsa té un gran poder i que si tots junts pressionam potser podrem crear un ambient més adient per intentar arreglar un poc aquest problema.

El nostre desig és que tots pregueu una iniciativa. Nosaltres hem decidit en aquest cas tractar el problema de l'ametlla, ja que és un cas clar d'aquesta situació. La nostra intenció és publicar la carta que s'acompanya i un petit anunci sobre el tema. Us encoratjarem perquè faceu el mateix i també perquè prengueu altres iniciatives, com pot ser enviar cartes a les empreses involucrades, a la Conselleria d'Agricultura, a les associacions de consumidors, a fer converses, etc.

D'altra banda, voldríem que algú fes el mateix amb altres sectors, com per exemple el de la tàpera, el de la llet, el del gra...i que ens ho féssiu arribar a tots, per així muntar una campanya global.

Esperam que compregueu i compartiu el nostre desig i us agraim tot el que faceu.

Atentament,

Mel i Sucre

El cultiu de l'ametller a Mallorca es presenta a la prehistòria; és un arbre ben aclimatat a les condicions de la zona irano-mediterrània. La seva utilització és important dins els acostums gastronòmics de la nostra cuina. La importància d'aquest arbre va créixer molt a finals del segle passat i a principis d'aquest quan, degut a l'arrasament de les vinyes per la filoxera, es sembraren grans extensions. L'aprofitament de l'ametller era global, ja sigui perquè estava combinat amb la ramaderia; sobretot perquè era un cultiu rendible, bona part de la producció d'ametlles era exportada cap als mercats europeus.

Amb l'arribada del boom turístic a Mallorca hi hagué un trasvassament de població activa del sector primari al turístic, sobretot de gent jove, que ha causat l'envelliment progressiu de la població agrícola. La rendibilitat dels cultius de sevà, majoritaris a Mallorca, minva tant per factors interns de tipus estructural com per factors externs d'economies d'escala, millors als cultius o certs tipus de protecció de l'agricultura a d'altres indrets.

El cas de l'ametlla és un exemple clar del que ha passat a la immensa majoria dels cultius de sevà; problemes estructurals, com poden ser:

-gran varietat en les classes d'arbres cultivats,

- excessiva parcel·lació de les terres,
- utilització de terres marginals,
- escassa o nula mecanització dels cultius,
- llarga cadena d'intermediaris,
- deficient comercialització cap a l'exterior,
- vellesa dels arbres cultivats,
- inadequada política estatal en el sector,
- poca formació tècnica del pagès.

En aquests problemes s'afegeixen els causats des de l'exterior, com és ara:

-aparició de nous productors, com Turquia o els països del nord d'Àfrica, amb costos més baixos de mà d'obra.

-descuidada negociació amb la CEE en aquest camp; que permet l'entrada d'ametlles americanes o turques en millors condicions que les mateixes d'aquí.

-l'afluència massiva d'ametlla californiana, seleccionada genèticament, produïda amb sistemes de cultiu mecanitzats, competint en els tradicionals mercats propis.

-la utilització de tàctiques de «dumping» per part de les autoritats americanes per afavorir l'exportació del seu gra d'ametlla. D'aquí que el preu de l'ametlla està relacionat directament amb la cotització del dòlar als mercats internacionals.

Tots aquests factors han duit el preu de les ametlles a una xifra que fa inviable el sistema de cultiu tradicional.

Aquesta situació comporta l'abandonament d'aquest conreu, el procés és simple:

1. els preus no basten per a la recollida, no ja per a la millora de l'arbrat, la mecanització del conreu o la modernització de l'explotació.

2. la demanda de llenya per a foganyes, la bona qualitat de la d'ametller, posa preu als mateixos arbres, que es venen per estelles, primer els arbres munts i la llenya d'execalla, llavors els arbres més vells i finalment arreu.

Aquests arbres no es substitueixen; la situació no és cap amenaça per a l'economia il·lenca, perquè el pes relatiu de la part que roman a l'agricultura és infim. La desaparició definitiva d'un sistema tradicional, de conrear però també de viure, que no ha fet poc per la imatge que s'ha venut de Mallorca. Tammateix no és de més tenir-ne consciència, veure quines mesures s'hauran d'investir:

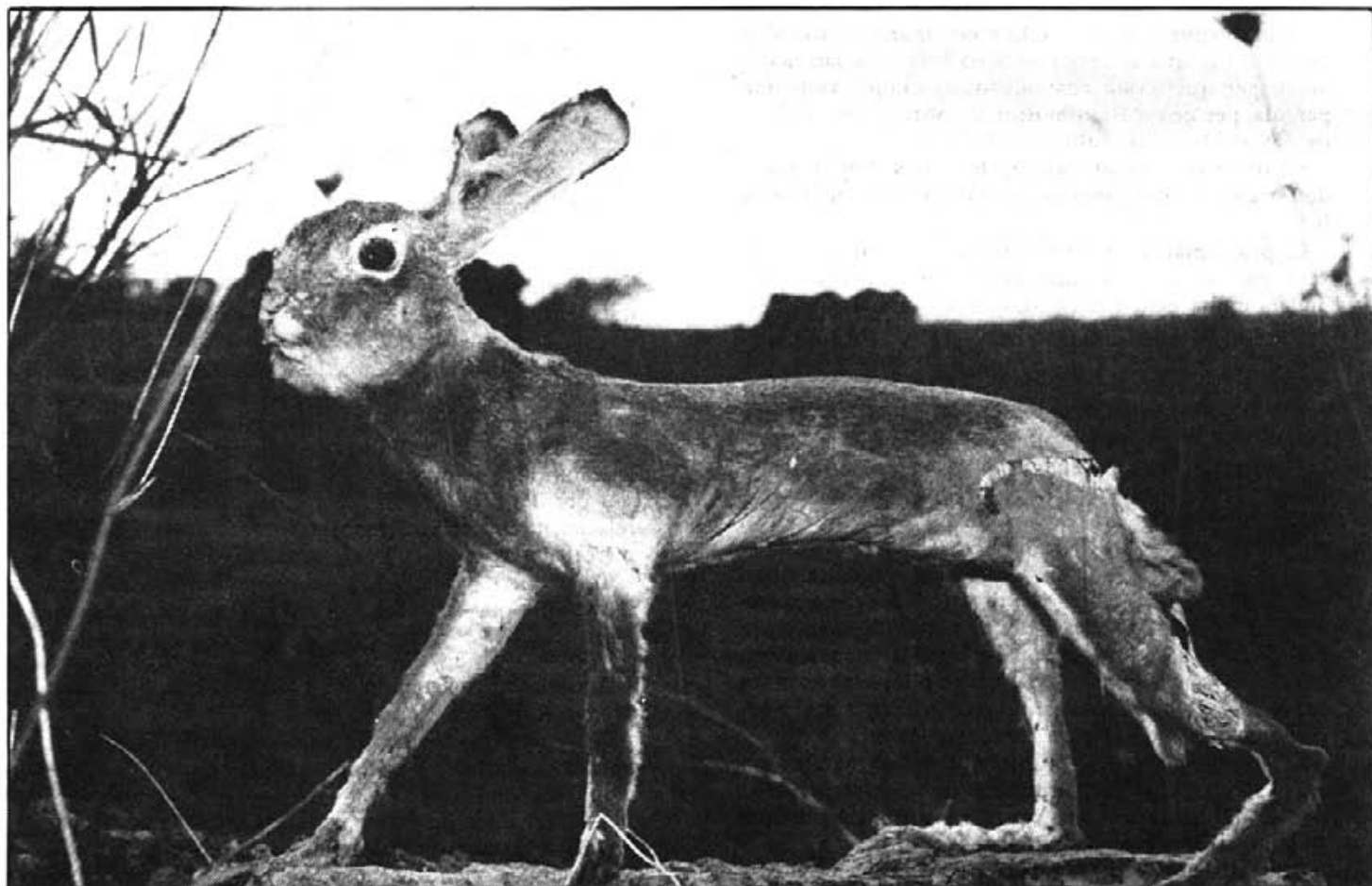
- mecanització i racionalització dels sistemes de cultiu.
- creació de societats de comercialització més directa entre els mateixos productors.
- seleccionar i tipificar les classes d'ametllers, per obtenir espècies ben adaptades i productives.
- enllestir polítiques adients de marketing del producte autòcton; com per exemple l'existència d'una sola empresa a Califòrnia, que comercialitza la major part de la producció (com sis vegades l'espanyola) i garanteix els preus i subministre a qualsevol lloc del món.

-pressionar les autoritats per a obtenir condicions d'igualtat en la competència amb les ametlles americanes

-estimular, entretant, el nostre mercat i el consum de la pròpia producció, tradicionalment utilitzada quasi en tota classe de reposteria i apta per consumir abans, en i després de qualsevol menjada.

Manca voluntat de fe-hi feina de part de les autoritats i dels propis pagesos; tot sol no s'arreglarà.

Els esquirols de Mallorca: mite o realitat

S'altre dia, fullejant una revista vaig veure un article signat per en Joan Mayol, en el qual s'ens parlava d'uns animals que ell havia sentit anomenar, a Mallorca, amb el nom d'esquirols. La paraula esquirol és una de les paraules catalanes que s'han esteses per el món, amb el significat de l'ordre que quan hi ha vaga continua treballant, però l'accepció originària de la paraula fa referència a aquells petits rosegadors de coa peluda, que habiten damunt els arbres i que en castellà s'anomenen «ardillas». Fins aquí cap problema si no fos que a Mallorca la paraula esquirol no fa referència a cap de les dues acepcions abans esmentades, ja que en el cas de la primera, no considerarem als obrers insolidaris com a animals. En el cas de la segona acepció, aquells simpàtics esquirols que viuen als arbres no viuen a les nostres Garrigues. Per acabar d'embrutar la cosa els caçadors i pagesos mallorquins mantenen que els esquirols a la nostra terra són el producte excepcional de l'entreveïment d'una llebre amb un conill. Cosa que els estudiosos del tema divergen que es del tot impossible. Que les llebres i els conills mantenen unes diferències que fan inviàble el seu entreveïment. A més els estudiosos reclamen per poder creure, el que va reclamar Sant Tomàs, és a dir posar-hi es dits. Lamentablement el neixament dels esquirols és tant excepcional que encara fa que ho sigui més la seva captura. Si a això hi afegim

que els poquíssims esquirols que han caigut a mans dels caçadors, a continuació anaven tot dret a sa greixonera, ens explicarà la raó de perquè no n'ha passat cap per les mans dels entesos.

Ves per on, que una vegada llegit l'article d'en Joan Mayol, un horabaixa xerrant amb l'amo en Joan Ganxo, un dels caçadors més entesos del poble, me va acudir demanar-li si sabia que era un esquirol:

-Vaja que ho sé, un esquirol és un entreveïment de conill i llebre.

-I que n'heu agafat cap mai?

-Jo no, però mon-pare una vegada en va agafar un.

-I heu sentit a dir si algú n'ha agafat d'altre?

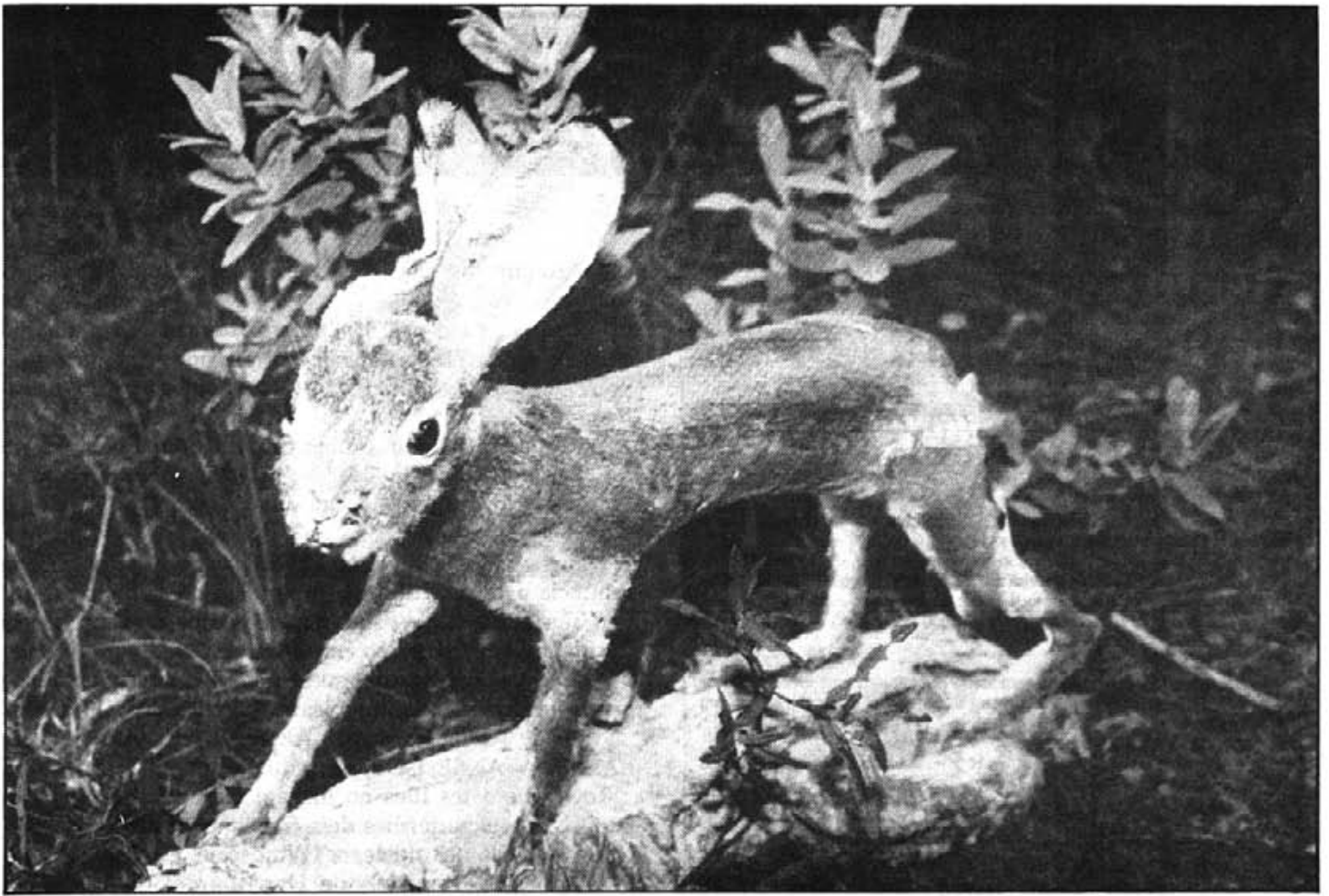
-Si l'amo en Toni Verro en va agafar un ja fa molts d'anys.

Un altre dia xerrant amb un fill de l'amo en Toni Verro em va dir:

-Saps qui en tenia un d'esquirol embalsamat, idò en Miquel de Ca s'Escutxo. Pentura encara el té i el te podrà mostrar.

Dit i fet, això cada vegada pareix que vol rodar més llatí. Me'n vaig cap a Ca s'Escutxo, i ja ho trob que el guardaven a s'esquirol, vaig aprofitar de fer-li un parell de retrats i després l'amo en Miquel em va contar com va ser que l'esquirol va caure a les seves mans.

-El vaig agafar davers l'any 64, estàvem vermant a sa vinya de Cas Corso, i se veu que aquest animal jeia a dins una vorera que hi havia una paret molt alta i plena de brutor, sa cussa el va fer aixecar i ell, no se si per mor que se va fer por de noltros, va envergar fua cap a sa cussa, i ella el va acertar, va dur sa sort del món, perquè aquests animals quan corren fan encara més via que una llebre.

He sentit a dir que en es camí que va a Cala sa Nau, devora ses pletes de Marselleta, on hi ha un desviament que du cap a Cala Mitjana. L'amo en Biel Davertit topava un animal que quan s'alzava amb un instant ses cusses no hen sabien noves, i en aquell temps ses cusses estaven molt fortes i no perdien cap altre peça molt fàcilment. Trobaven que per esser una llebre ses cusses no l'aguantassin més. Així que varen parar es filats, però quan s'animal hi va ser el varen veure com els botava. Però ells no es varen donar per perduts, hi varen posar dos filats, parats uns darrera l'altre. I així el varen poder agafar.

Jo quan vaig veure lo que duia sa cussa, ja vaig dir això serà un esquiroi, perquè ja havia sentit a dir que ets equirois eren uns animales entreveçats de conill i llebre. Vaig decidir de embalsamar-lo, i quan el vaig dur a s'embalsamador, que era un home que vivia a Felanitx i feia feina a dins una portassa, em va dir que

d'esquiroi només n'havia vist un altre mai.

Fins aquí el relat de l'amo en Miquel. A mi particularment l'impressió que em va fer l'esquiroi, va ser adonar-me a primera vista que l'exemplar embalsamat no era ben bé ni una llebre ni un conill. Encara que compartia semblances amb tots dos, tal vegada tenia més en comú amb una llebre que amb un conill, les orelles amb la punta negra, tan característiques de les llebres midaven uns nou centímetres, les potents cames de darrera, que una vegada midades donaren la mida de uns 21 cm. aproximadament, mentre que les de davant apenes en midaven uns dotze, al cap, al front tenia un estel blanc, i la coa tan podia passar com de llebre com de conill. La longitud total en la postura que estava, de nas a anques era de uns trenta-un centímetres. L'envergadura del cos es petita inclús per un conill. L'exemplar pareix descompensat per la extraordinaria longitud de les cames de darrera. Ara per acabar de aclarir sa troca ens fa falta que vengui un entès i ens digui definitivament si els esquirois mallorquins són un entreveçamet de conills i llebres, una especie no catalogada o unes llebres que pel motiu que sigui són raquítics. Perquè que els esquirois mallorquins són més que un mite, pot donarvos-ne fe l'exemplar embalsamat de Ca s'Escutxo.

Josep Estelrich

76 ANYS LLUITANT PEL MEDI AMBIENT

G.O.B. Santanyí

Ni nuclears ni més tèrmiques

TEXT DE LA PROPOSICIÓ DE LLEI

ARTICLE PRIMER

Es renuncia a la producció i importació d'electricitat d'origen nuclear en tot el territori de l'Estat espanyol. Per consegüent,

- 1.- No s'iniciarà la construcció de cap nova central nuclear.
- 2.- Se renunciarà a obtenir electricitat d'origen nuclear a aquelles plantes inicialment concebudes com a centrals nuclears que compten amb autorització de construcció (Lemoniz I i II, Valdecaballeros I i II, Trillo II) sotmeses actualment a moratòria.

ARTICLE SEGON

Queda prohibida la importació, exportació i trànsit de substàncies i equips de generació d'electricitat d'origen nuclear, tant si han estat produïdes en aquest com en tercers Estats.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL PRIMERA

El Govern presentarà al Parlament, en el termini màxim i improrrogable de sis mesos, un pla de tancament i desmantellament urgents de totes les centrals nuclears començant per les de primera generació -Zorita i Garoña- i continuant per les restants.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL SEGONA

S'autoritza al Govern perquè en el termini màxim i improrrogable de sis mesos dicti les normes necessàries per al desenvolupament d'allò que disposa la present Llei i la punició dels seus infractors.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL TERCERA

Per dur a terme el pla de tancament i desmantellament es crearà una comissió de seguiment de la qual formaran part entitats ecologistes i associacions ciutadanes.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Queden derogades totes aquelles disposicions d'igual o inferior categoria que s'oposin a allò que disposa la present Llei.

Si vols col·laborar materialment a la campanya de la I.L.P., fes un ingrés al compte corrent número 15.420-44 de "la Caixa" (oficina 011).

De tot l'Estat Espanyol les Balears som la regió amb més consum elèctric per habitant. Però pareix que no basta: necessitam -ens diuen- més centrals tèrmiques (S'Estalella, dos grups més a es Murterar...)

El turisme i la construcció consumeixen el 50% d'electricitat. Per això, serien ells i GESA els veritables beneficiaris de la construcció de noves centrals. Les noves centrals tèrmiques no són necessàries perquè poguem encendre el llum a ca nostra, sinó per donar infraestructura energètica a la definitiva imposició de l'insostenible model actual de creixement urbanístic.

El GOB i la Campanya per la Desnuclearització de la Badia de Palma són les entitats promotores a les Illes de la Iniciativa Legislativa Popular per a l'abandonament de l'energia nuclear (ILP).

La ILP és l'únic mecanisme legal existent a l'Estat Espanyol de democràcia directa. Consisteix a presentar un projecte de llei per part d'una iniciativa popular seguint les següents passes:

- a) Entrada del text del projecte al parlament central.
- b) Acceptació o no formal d'aquell i pas a la Junta Electoral Central per tal d'iniciar un procés de recollida

d'un mínim de 500.00 firmes en un termini de sis mesos.

c) En cas d'aconseguir l'objectiu, la proposta de llei serà debatuda al Parlament central com si hagués estat presentada pel govern de l'estat o per un grup parlamentari.

Aquesta ILP té com a objectiu l'abandonament urgent de l'ús de l'energia nuclear a l'Estat Espanyol tot aprofitant la pròxima revisió del Plan Energético nacional (PEN).

L'aprovació del projecte de llei proposat suposaria la renúncia a la producció i importació d'electricitat d'origen nuclear a tot l'Estat Espanyol, tot començant pel desmantellament de les centrals nuclears.

Aquesta ILP és promoguda per un ample ventall de grups ecologistes, antinuclears, pacifistes i alternatius d'arreu de l'Estat Espanyol: AEDENAT, GREENPEACE, LA CODA, ANSE, GOB, etc.

Tot i que a les Illes no hi hagi físicament cap central nuclear, les experiències dels freqüents accidents ocorreguts a les plantes nuclears (Windscale, Greifswald, emperò sobretot arran dels de Harrisburd i de Txernòbil) demostren que el problema nuclear no té fronteres. El fet que la campanya d'ILP es presentàs dia 9 d'octubre és molt significatiu: tal dia de l'any passat va estar a punt de repetir-se a la planta nuclear de Vandellós I a Tarragona, a 300 Km de les Illes, el desastre de Txernòbil.

Concebem la ILP com a una oportunitat d'or per debatre quina ha d'ésser la política elèctrica de les Illes. Precisament quan GESA, juntament amb la pressió hotelera i constructora, proposen una ampliació espectacular de la xarxa de centrals tèrmiques (es Murterar III i IV, s'Estalella, Maó, Eivissa) basada en un, pretès i interessant augment del consum elèctric del 30% d'aquí a 1995.

La peculiar estructura del consum elèctric a les Illes (el 85% és de baixa tensió: el 33% del qual per a ús domèstic i el 52% restant per a hosteleria i serveis) fa pensar que una decidida política basada en l'estalvi energètic i en l'ajut a la instal·lació de les energies renovables farien innecessària l'ampliació del parc de centrals i seguiria permetent el tancament de l'obsoleta i altament contaminant central tèrmica de Sant Joan de Déu.

Les centrals tèrmiques no són una alternativa a les nuclears: són, juntament amb els cotxes, les principals causants de l'acumulació de diòxid de carboni a l'atmosfera que, a través de l'efecte hivernacle, està provocant un canvi climàtic evident, l'augment de la desertificació i la deforestació.

GOB Santanyí

Club d'esplai s'Alqueria Blanca

Dies i Coses s'ha posat en contacte amb un parell de membres d'aquest grup per conèixer-los un poc millor.

Na Miquela mos recorda sa data de creació. Dia 28 d'octubre de l'any 89.

Els inicis venen de quan s'estiu passat es rector D. Miquel Barceló i en Sebastià de Sa Farinera varen organitzar un campament, després de s'experiència positiva juntament amb un grup de joves que també havien estat al campament de La Victoria d'Alcudia varen creure oportú organitzar un club d'esplai per passar es temps lliure es fi de setmana.

-Quines activitats heu fet fins ara?

-Dos campaments a la Victoria; un betlem encolat de tamany natural que va ser exposat totes ses festes de Nadal; varem participar a sa Rua fabricant màscares de guix, a ses festes de Sant Roc organitzarem una Fira infantil on hi havia tretze jocs diferents, com poren esser: menjar pomes, sindria entre d'altres.

-I excursions?

-En solem fer moltes de curtetes per aquí, tant a peu com en bicicleta, anam a Mondragó, Es Castells de Santueri, Sa Penya...

-Quines condicions s'han de tenir per poder esser membres?

-Han de ser al.lots de s'Alqueria Blanca que cursin de primer a octau de EGB.

-Quants n'hi ha?

-Una cuarentena

-I de monitors?

«Varem neixer perque es al.lots tenguin qualque cosa per fer es temps lliure dels dissabtes»

-Som cin joves, cinc al.lotes i es rector.

Si tenguessin local se podrien veure cada setmana, però fins que se resolgui aquesta qüestió un dissabte hi van de primer fins a tercer i un dissabte es reste, ja que ses activitats varien un poc si és un o s'altre es grup.

-Quins projectes teniu de cara endavant?

-Sobretot que es al.lots tenguin qualque cosa per fer ses hores lliures des dissabte, com pot esser treballar es fang, cartó, fer murals...

-Amb quines ajudes conta?

-Solsement amb dues rifes: un endir^a per Nadal i un xot per Pascua. Amb lo que treim podem comprar

es material que ens fa falta: cola, cartó, paper...

Lo que varem organitzar per ses festes de Sant Roc en quan a material ho va comprar sa comisió de festes.

De moment no s'han federat, ja que per això és necessari que es monitors tenguin un carnet i encara no el s'han fet, sa participació dins aquest grup es major com més joves són es infants, cosa que sol passar per tot i respecte a Nadal que ara arriba faran una exposició de dibuixos i murals amb motius nadalencs lo que donarà un caracter més festiu al poble, d'aquest dibuixos s'han triat dos per fer una postal per donar es molt d'anys a tot es poble de s'Alqueria.

Per acabar es rector ens recorda que Les Matines seran a les nou on hi haurà es cant de la sibila, sa presentació de la Sagrada Familia i s'Adoració.

Maties Adrover

L'ESPORT ÉS COSA BONA

Es personatge d'actualitat: Joan Seminario, mister del C.D. Cala D'Or

Sa trajectòria que du el C.D. Cala D'Or, no pot esser millor, ja que a falta de molts pocs partits està a ses posicions d'adalt per mèrits propis, bona part de culpa es des seu entrenador Joan Seminario que ens ha fet un anàlisi de lo que duim de temporada. Sa trajectòria del C.D. Cala D'Or és molt bona, inclús millor que sa de s'any passat, i això que ens faiten dos homes que l'any passat eren peces importants dins s'equip: en Gori, que era es golejador i en Duton que ha fitxat pel C.D. Manacor; i ara a pesar que tenim molts pocs jugadors ens

Formació C.D. Cala D'Or: drets d'esquerra a dreta: Villa, Valentín, Edu, Loren, Xito Seminario i Julio; acotats d'esquerra a dreta: Colau, Torreblanca, Julià, Mut i Lobato.

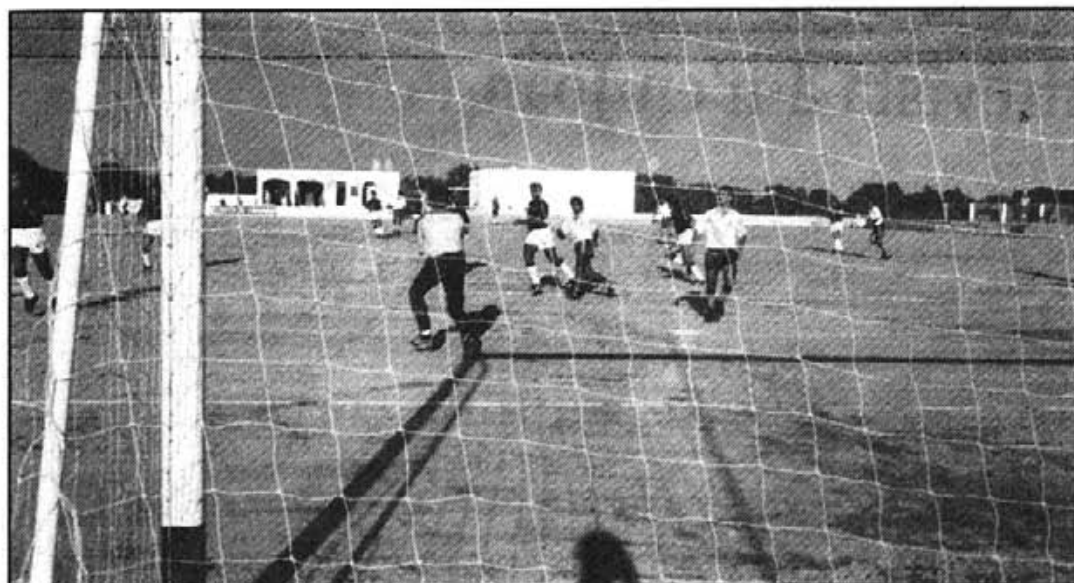

C.D. Eivissa equip futur campió segons opinió entrevistat.

estam defensant molt bé; lo important és que tots els jugadors estan fent una temporada molt bona.

A que sa deu una campanya tan bona amb un planter tan curt?.

Per sa simple raó que tots són amics i me fan cas quan els hi dic com han de jugar, se concentren i en es mateix temps ells mateixos tant moralment com psicològicament se troben en perfectes condicions. Just hem perdut dos partits amb lo que duim de campionat: es d'Alaró i es d'Alcudia. Es de l'Alaró se pot dir

que el mos varen robar i es dia de l'Alcudia varem descuidar sa defensa per voler guanyar prest.

Me pot fer un anàlisi del C.D. Cala D'Or per retxes?

Darrera són molt bons per sa tercera divisió, sa mitja la tenc ben compensada i davant en Seminario i en Mut són molt perillosos.

Vista sa bona posició que estau; quins objectius vos heu plantejat a vistes al final de sa lliga?.

Quedar dins es quatre primers per jugar es play off d'ascens l'any passat ja varem quedar segons empatats amb l'Alaior que ens va quedar davant per goleveratge directe i encara que falten molt de partits veig bastantes possibilitats de quedar dins

Tots els jugadors estan fent una temporada molt bona

Volem quedar dins es quatre primers per jugar es play off d'ascens

L'Eivissa el veig campió

es quatre primers.

Quins equips competiran amb el C.D. Cala d'Or per aquests quatre primers llocs?.

L'Eivissa, el platges de Calvià, l'Atlètic Balears, Seislan i Badia.

Possible futur campió?

L'Eivissa perque té un equip professional de fut-

bol, que viven des futbol, quatre jugadors de l'Eivissa fan es pressupost d'un altre de tercera com pot esser es meu.

Si pogués demanar un desig que demanaria pel C.D. Cala D'Or?.

Dos jugadors de l'Eivissa, es devanter centre n'Ormaetxea i es numero

onze. Respecte a ses instalacions m'agradaria entrenar en condicions ja que ara no porem entrenar tècnicament perque no tenim llum i me dedic a fer preparació física i a xerrar amb els jugadors i quan s'encen qualche llum més feim un poc de tècnica.

Comparant el C.D. Cala D'Or d'enguany i es de l'any passat amb quin se queda?.

Es de l'any passat era superior amb gent, tenia en Gori que va fer setze gols i enguany es que hi ha fan que no se notin ses manques de jugadors

Esperem que ses lesions respetin es curta planter del Cala d'Or i s'aconseguequi sa classificació dins es quatre primers.

Maties Adrover

BANC DE CREDIT BALEAR

DESITJA A TOTS ELS CALONGINS
UNES BONES FESTES

Entrevista a n'en Joan Pons

Es evident que els darrers anys l'esport del bàsquet, tant a nivell estatal com al de comunitat autònoma com al comarcal ha experimentat una pujada molt grossa tant pel que fa a l'interès del públic com al nombre de participants. Per parlar un poc del bàsquet a la nostra comarca hem fet una entrevista a n'En Joan Pons. En Joan Pons és per ventura la persona més important del bàsquet a n'aquests indrets, és el totum factorum del Club Joan Capó-Autocars Grimalt de Felanitx: fa de secretari, tresorer, entrenador i d'altres. Hem volgut que ens parli un poc de bàsquet en general i més en concret del seu Club, ja que s'ha aconseguit una fita mai assolida: tenir un equip senior masculí a 3ª divisió nacional.

Jaume Binimelis.- Joan, per començar, caldria que ens fessis un poc d'història del Club Joan Capó-Autocars Grimalt.

Joan Pons.- El Club fou fundat el Setembre de l'any 1980, per lo que aquesta és l'onzena temporada que participa a competicions federades. Va sortir com a una necessitat del Col·legi Públic Joan Capó perquè els alumnes que havien practicat esport tenguessin una continuïtat quan haguessin deixat l'escola. Posteriorment un parell d'anys després es creà una secció d'atletisme, que són les dues que té actualment. La secció d'atletisme bàsicament amb al.lots joves fins a categoria cadet (16 anys); n'hi ha qualcún de

major, pocs.

J.B.- ¿Quants d'equips hi ha que practiquen actualment el bàsquet?

J.P.- Aquesta temporada 4 equips, tots masculins: un cadet, un junior, un senior provincial i un senior de tercera. Hi ha hagut temporades que hi ha hagut fins a sis equips. Es començà la temporada 1980-81 amb un equip infantil masculí i un de femení. Les nou primeres temporades hi ha hagut equips masculins i femenins, fins i tot els femenins han aportat més èxits que els masculins, però els masculins han pres més força. Com he dit la temporada que hi ha hagut més equips han estat sis; enguany n'hi hauria més, però la manca d'entrenadors fa que només n'hi hagi quatre. A més del bàsquet federat hi ha l'escolar, que són competicions que es juguen

amb les escoles de la nostra comarca al llarg del segon trimestre escolar i amb al.lots en edat escolar. A n'aqueta competició la participació nostra és de cinc a sis equips, entrenats sobre tot per joves que juguen amb els equips federats.

J.B.- ¿Quins són els entrenadors dels equips federats?

J.P.- Dels cadets En Tòfol Ballester, de Felanitx; dels juniors N'Andreu Servera, de Santanyí, i dels dos seniors jo mateix.

J.B.- El dur envant un Club amb tants d'equips representa unes despeses econòmiques molt grosses. D'on es treuen els doblers?

J.P.- Això és un miracle, ja que a un club com el nostre no es paguen entrades ni es passa la bassina; és un miracle que pugui sobreviure, perquè just el

gasto d'arbitratge és molt considerable, ja que just l'equip de 3ª cada partit a Felanitx costa 11.000 pts; els altres equips un poc més barato, però al final de l'any són molts de gastots. Aquests doblers entren un poc amb la col·laboració de tots, per exemple amb un centenar de socis que fa molts d'anys que només paguen 1.000 pts; també loteria de Nadal, qualque ajuda del Consell Insular, l'Ajuntament pràcticament res, i sobre tot amb l'esponsor AUTOCARES GRIMALT, que les darreres 4-5 temporades ajuda, més que amb doblers, en espècies, pagant les camisetes i posant cada cap de setmana un autocar per fer un desplaçament.

També hem de destacar l'esforç que fan alguns components de l'equip com En Pep Sánchez i en Tòfol Ballester en lo que

fa a recaptar fondos, organitzant gales juvenils a la discoteca Calipsto d'es Port i venguent camisetes commemoratives dels 10 anys d'existència del Club Joan Capó.

J.B.- En què es concreta la col.laboració de l'esponsor?

J.P.- A més del transport i camisetes, com els altres anys, es fan càrrec dels arbitratges, equipatges, desplaçaments i fitxes de l'equip de tercera. És molt important aquesta col.laboració, ja que és l'equip que gasta més doblers.

J.B.- Quin és el pressupost per aquesta temporada del Club Joan Capó?

J.P.- Anam sense pressupost, funcionam amb gastos mínims, i si hi ha

més doblers feim qualche extra, però ara no ho t'ho puc dir.

J.B.- Però quin va esser el de la passada temporada?

J.P.- L'any passat va esser de 650.000 a 700.000 pessetes i aquesta, tenguem en compte l'equip de 3ª amb més despeses d'arbitratge i un desplaçament a Eivissa segurament estarà per les 850.000, repartits sobre tot amb gastos federatius i d'arbitratge.

J.B.- ¿I no trobes que, en vistes de la gran tasca del Club, no sols esportiva, sino també de caire social (fomentar l'esperit de grup, de companyerisme, de bons costums, aconseguir un benestar físic encaminat a la salut, de controlar un col·lectiu de

joves, d'omplir el seu temps lliure,...) la col.laboració de l'Ajuntament hauria d'esser més grossa (ara només es limita a cedir gratuïtament les instal·lacions i a una molt minsa subvenció), com fer una pista poliesportiva cuberta?

J.P.- Fer una pista cuberta és més que necessari, fa molt de temps que s'en parla però estam igual ara que fa 10 anys, i amb aquesta petita història que contem demostram que no és una brusca d'un dia, que és una cosa més sèria, supòs que la gent ho pot veure que d'aquells al.lots que comencaren fa 10 anys encara n'hi ha que segueixen jugant, i creim que mereixen unes instal·lacions adients

a on hi ha un esport que arrela.

J.B.- I parlant de l'equip de tercera, ¿quins objectius hi ha per aquesta temporada?

J.P.- Lo de 3^a és una experiència nova, ja que hem tengut la paciència de començar la casa pels fonaments, començant nova, ja que hem tengut la paciència de començar la casa pels fonaments, començant pels escolars, juvenils, juniors, cadets, i enguany per primera vegada es replega el fruit d'un equip de tercera. Aquests jugadors d'enguany són joves, el més vell té 24 anys, han format part de les categories inferiors, i ja vorem el que passa, però de moment els

primers partits han estat positius, ja que les diferències amb els equips que hi han estat altres anys no són grosses, però, ja veurem, ens agradaria mantenirnos.

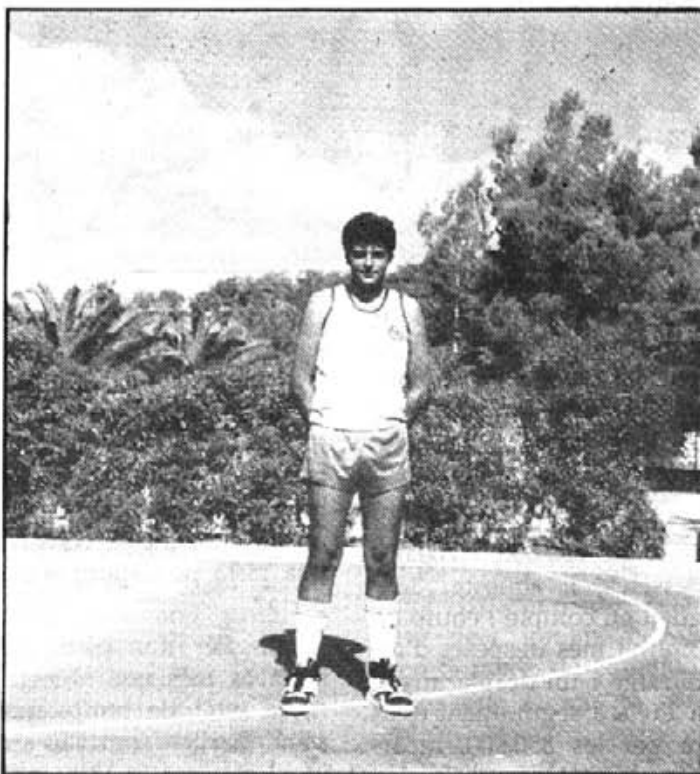
J.B.- ¿I si les coses van bé i s'intenta pujar a segona?

J.P.- Això és somniar de moment, però els equips contraris per guanyar hauran de suar de bon veres. Per enguany el mantenirnos seria un bon objectiu.

J.B.- És evident que el basquet és un esport viu i que les normes s'adaptin a les necessitats del moment i que periòdicament canvien. Sense anar més enfora enguany n'hi ha haguts de canvis a n'el reglament. Ara que es duen una sèrie de partits, ¿quin són els canvis més grossos que s'han vist?

J.P.- Els canvis més grossos són sobre tot el canvi de plantejament que s'haurà de fer els darrers minuts, ja que ara, en passar de set personals, és obligatori llançar tirs lliures, i això s'ha fet perquè els darrers minuts eren un mai acabar si l'equip decidia treure de banda. També si a una mateixa jugada hi havia una personal i una o més tècniques, abans només s'aplicava la sanció més grossa, mentre que ara, a cada infracció d'aquestes correspon el llançament de tirs lliures, per lo que a una mateixa jugada es poden llançar 2, 4, 6 ó més tirs lliures, es van acumulant. N'hi ha qualcuna, com la que, en sortir de banda la pilota, l'àrbitre l'ha de tocar, la consider negativa, ja que fa que es freni el joc i es produeixin menys contactes.

J.B.- ¿Hi ha cap jugador

a l'equip de 3ª que destaca més que els altres?

J.P.- Hi ha un jugador que fa un parell d'anys que té molts de pretenents i gràcies a Deu ha quedat amb nosaltres, ja que tenim la sort de que els jugadors es troben a gust dins l'equip, no fitxam

gent de fora, però tampoc s'en van. Aquest jugador és En Guillem Amengual, de Villafranca, que és un dels pocs jugadors que no és del poble, però que va començar amb els nostres juvenils i que du cinc temporades amb nosaltres, és el millor jugador, amb un

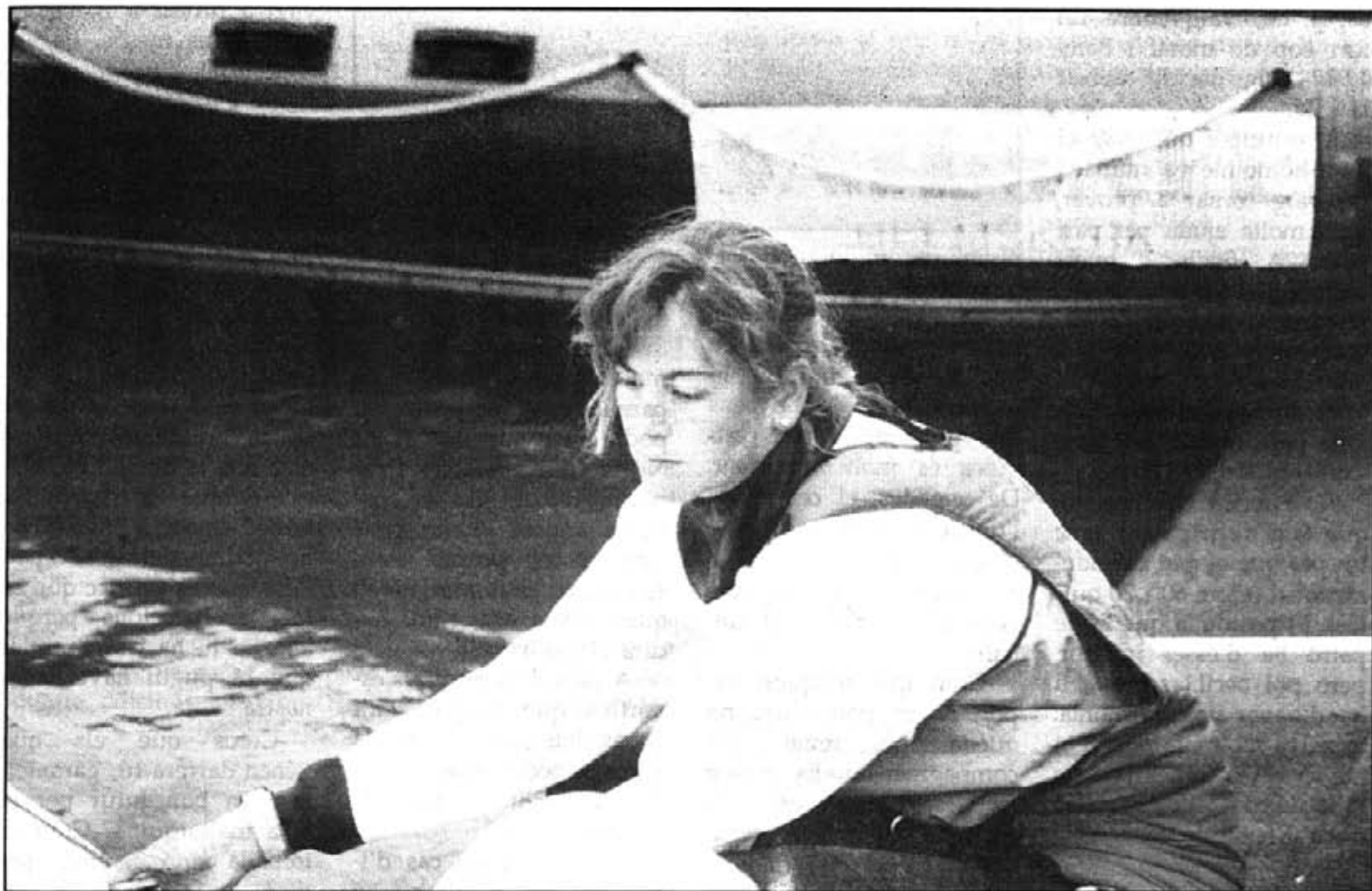
promig de 23-25 punts, 18-20 rebots i 6-7 taps per partit. Joga de pivot y pot aconseguir aquestes marques gràcies a les seves mesures antropomètriques: 1'96 d'alçada, 98-100 kg i 2'06 d'envergadura. Tot fa que sigui un jugador extraordinari.

J.B.- Des de a uns quants anys s'organitza per Sant Miquel un torneig de bàsquet a Calonge, i els darrers tres anys un dels participants ha estat el Club Joan Capó ¿Quina opinió tens d'aquest torneig?

J.P.- Trobam que és un torneig molt ben fet, estam molt contents de que ens convidin, i si ens tornen convidar hi anirem amb molt de gust, ja que als jugadors els hi agrada molt i ve a un moment molt oportú, ja que es necessiten jugar partits a la pretemporada. Creim que en quant a equips participants està molt bé amb dues jornades i l'organització és bastant bona.

Jaume Binimelis

Irene Martín, navegant cap el '92

Irene Martín va nèixer fa vint-i-tres anys a València. Vuit anys més tard es traslladà amb la seva família a Mallorca, on fixà la seva residència. Juntament amb Núria Bover, amb qui forma parella a la classe 470 de vela, s'ha convertit en un clar exponent del que podria ésser la participació balear a l'Olimpiada de Barcelona

'92. I és que, formant ja part de l'equip espanyol preolímpic, la trajectòria de l'any actual ha estat impressionant: campiona d'Espanya de Vigo, subcampiona d'Europa a Marina de Carrara (Itàlia) i medalla de bronze en els mundials de Medemblik (Holanda).

-Irene, quins motius t'inflüiren per començar a practicar la vela?

-Mon pare sempre havia tingut una gran afecció per aquest esport. Quan feia poc temps que havia vingut destinat a Mallorca, no va dubtar en inscriure els meus germans majors a l'escola de Calanova. Jo vaig haver d'esperar un poc perquè era massa petita, però sabia

que el moment arribaria.

-Com foren els teus inicis dins aquest esport?

-Encara no tenia 9 anys quan el Mestre Rafel Llinàs me va donar les primeres lliçons en Es Portitxol. Vaig començar, com la majoria de nins, a la modalitat «Optimist». Guard molt bon record d'aquesta època ja que el Mestre Rafel, a més a més d'ensenyar-nos a navegar,

tenia interès en que féssim altres activitats, com excursions, etc., i així la il·lusió per la vela no es perdia.

-La classe 470 ha estat la que t'ha donat els teus grans èxits. Com és que te decidires per aquesta modalitat?

-És una qüestió d'evolució. Després d'haver practicat uns sis anys l'Optimist, vaig canviar a la

classe 420. L'any 1985 vaig guanyar el campionat d'Espanya, amb Àngela Escandell de tripulant. Aquest triomf me va impulsar a seguir progressant i me vaig passar a 470, on he aconseguit, com has dit, els principals èxits, encara que també he tingut dificultats.

-Conta'ns un poc aquests mals moments?

-La 470 era una modali-

tat que a Mallorca no es practicava i, per tant, inicialment ja hi hagué problemes. Després de lluitar molt per ficar-me a la pre-selecció de Seül i no aconseguir-ho, vaig rebre un fort cop de moral i l'any 1.987 vaig decidir deixar la vela.

A principis de 1.989 el meu home me va animar i ho vaig tornar a provar, amb molta ajuda per part seva. A finals d'aquest mateix any Núria i jo ens juntarem i a partir de llavors tot ha anat molt millor.

-Quines condicions fan falta per dominar la classe 470?

-Tot depèn del pes. Jo, que faig de tripulant, tenc un pes que es pot considerar ideal (entre 60 i 70 quilos). El pes de la que fa de patró ha d'ésser inferior, però pot oscil·lar més. Hi ha d'haver una harmonia. Si peses molt i fa poc vent no va bé; si peses poc no pots dominar l'embarcació quan fa molt de vent.

-Com diu M^a del Mar Bonet, és veritat que una dona marinera sempre mira d'on ve el vent?

-És el factor decisiu. S'ha de mirar d'on ve i també moltes altres coses. Es poden produir una gran quantitat de combinacions que s'han de controlar; no es dona cap circumstància igual i s'ha de saber improvisar damunt la marxa, segons el vent.

-Explica'ns el teu sistema d'entrenament.

-Depèn molt de l'època que te trobes. Els primers mesos de l'any són els més tranquils, després la preparació augmenta per afrontar les grans competicions de l'estiu. Dins aquest entrenament, la gimnàstica hi juga un paper primordial.

-Fas qualche règim es-

pecial per millorar el teu rendiment?

-Cap, menj de tot sense contemplacions. Fent un poc d'exercici diari no hi ha problema. També pens que preparar la part psíquica és molt important. De vegades, el cervell és l'únic que ha de treballar.

-Com es fa possible compaginar tots aquests entrenaments amb el treball?

-Com que d'aquest esport no en pots viure, no queda més remei que compaginar-ho. Es poden fer les dues coses amb molt de sacrifici. A vegades arribes d'un llarg viatge, dorms unes quantes hores i després has d'anar a fer feina. És molt dur i en qualque ocasió te ve al cap l'idea de deixar la vela. Només els triomfs t'animen a continuar.

-Mirant ja cap el futur. Quines són les teves aspiracions de cara a l'any que ve?

-A finals d'aquest any sabré si torn estar inclosa dins l'equip pre-olímpic, cosa que esper. Si és així miraré de participar a aquestes regates que te fan agafar experiència internacional, a fi de que en haver passat aquest any estigui a un bon moment.

-Després de l'any que ve, ja estarem en el 92. Quines possibilitats veus de formar part de l'equip olímpic del nostre país?

-L'any 1.991 pot ésser decisiu. Inclús a principis del 92 encara s'aclariran dubtes. Hi pot haver molta igualtat. Només una parella espanyola de 470 podrà anar als Jocs. Tant Núria com jo ens esforçarem al màxim per fer possibles aquest intent; pens que en el pròper estiu agafarem l'autèntic nivell que duim a dins i que encara ningú ha vist.

-A part dels resultats esportius que puguis tenir abans dels Jocs, tens por a altres aspectes que te puguin impedir la presència a Barcelona '92?

-Sabem que en cas d'igualtat de resultats ho tenim molt difícil. Per això, l'any que ve mirarem de guanyar les proves amb molta diferència, a fi de deixar les coses clares. Les altres parelles de regatistes vivien a Barcelona, més prop dels qui decidiran qui va als Jocs i qui no hi va. Les coses estan així.

-Quina opinió tens dels qui dirigeixen la vela en el nostre país?

-Pens que hi ha una mala administració. Francament, crec que les coses es podrien fer bastant millor.

-Amb quines ajudes comptau els components de l'equip pre-olímpic?

-Tenim una quantitat fixa per estar dins l'equip. Després, si els resultats

acompanyaren, aquesta quantitat pot augmentar. Però per tenir dret a les beques hi ha unes exigències. Així, es pretén que tot l'equip pre-olímpic vagi a residir a Barcelona d'aquí uns mesos. Es vol concentrar a tots els regatistes, encara que dubt de l'eficàcia d'aquest projecte.

-La Badia de Palma no albergarà definitivament les proves de vela de l'Olimpiada. Quins creus que poden ésser els motius?

-La nostra badia reuneix les condicions ideals i la principal: el vent. L'organització de la «Princesa Sofia» ho demostra. Però crec que la decisió és lògica perquè a Barcelona també tenen la mar i no ho podien deixar escapar. Pens que és un risc que es faci a Barcelona perquè allà no hi ha les garanties que hi pugui haver a la nostra badia.

-Creus que els que venen darrera tú, garanteixen un bon futur per la vela mallorquina? Com es treballa amb els més petits?

-Hi ha unes males relacions entre la Federació Balear i l'Espanyola que no afavoreixen aquest aspecte. La Federació Balear fa molts esforços, però té molt difícil poder pagar monitors, desplaçaments, etc. S'ha de tenir en compte que la vela és un esport car i necessita moltes ajudes. Per altra part, l'illa té unes condicions excel·lents perquè surtin bons regatistes.

-Imagina't el Juliol del 92. Has aconseguit el podi i te pengen una medalla pel coll. Que suposaria?

-L'alegria més gran de la meua vida. La millor recompensa.

-És el que tots desitjam.

Jaume Rigo

SANT MIQUEL '90

V Torneig de basket festes de Sant Miquel

Joan Capó, equip guanyador

El Joan Capó va aconseguir guanyar es quint torneig festes de Sant Miquel de Calonge, a sa final varen guanyar a s'equip calongi per 65-80.

Per arribar a sa final s'equip local havia guanyat a la Salle a per 63 a 56 i el Joan Capó a la Salle B per 54 a 42.

Passant a lo que va esser sa final direm que el equip de Calonge va sortir a sa pista a per totes, ja que a ses quatre edicions anteriors havia estat com es corredor

francès en Raimon Poulidor que quasi sempre feia segon i pensaven que aquesta era sa gran oportunitat per guanyar el torneig, ses coses no podien anar millor pels locals ja que en es primers quinze minuts anaven 10 punts per davant, pero al descans ja se va arribar amb un marcador molt ajustat 35-33.

Si sa primera part havia tengut color calongi, sa segona el Joan Capó va esborrar de sa pista a l'equip local que poc a poc anava acabant ses forces. Sa pesa vital de sa victoria felanitxera va esser en Rafel Lladó, que a més de fer un molt bon partit va aconseguir 28 punts.

El màxim encestador des torneig va esser el jugador local Damià Bover amb 58 punts, segon en Rafel Lladó del Joan Capó amb 37 i tercer en Carlos de la Salle en 34 punts.

També es va fer un concurs de triples on a sa primera fase varen empatar en Xisco Adrover de Calonge i n'Alvaro de la Salle. Al desempat va guanyar aquest ultim.

Maties Adrover (Dies i Coses)

Resum i resultat proves esportives

San Miquel 90

Maties Adrover

Equip de jovernets de Dies i Coses que va jugar contra es Llombarts es dia de sa paellada.

**FERRERIA
ADROVER-ROIG, C. B.**

Carretera Porto Colom, s/n.
Teléfon 837296

07669 - S'HORTA (Felanitx)

FORN I COMESTIBLES

ADROVER

Rafael Adrover 5 - Calonge

Tel. 657667

JAUME MONSERRAT BARCELO
FOTO ESTUDI I REPORTATGES

FOTOS CARNET, FOTO INDUSTRIAL
Y ALTRES

C/ Santuari, 88
Teléfon 58 11 56
07200 FELANITX

MALLORCA CLUB TROPICANA
CALES DE MALLORCA

SANT MIQUEL '90

III Torneig de futbolet «Sant Miquel 90»

Formació de l'equip de futbolet de Cas Concos. Drets: Miquel Rosselló, Mateu Rosselló, Jaume Julià i Tomeu Adrover; acotats: Maties Contestí, Tòfol Obrador i Juan Julià.

Equip de futbol des fadrins de ses bones epoques quan tothom participava

Tots es partits disputats varen esser molt igualats; se va estrenar s'il.luminació. lo que va fer que hi hagués molta de gent, sobre tot es dia des partit DIES I COSES contra Cas Concos des Cavaller.

Resultats:

Semifinals:

Dies i Coses, 3 - Cas Concos des Cavaller, 4

Santanyí, 3 - Es Llobarç, 2

3er i 4er lloc:

Dies i Coses, 8 - Es Llobarç, 8 (P.P. es Llobarç)

Final:

Cas Concos des Cavaller, 3 - Santanyí, 2

V TORNEIG DE TENNIS

Seniors final:

Maties - Xesc Adrover: 4-6/6-1/6-4/6-3

3er lloc: Joan Rigo

4er lloc: Jesús

Menors de tretze anys: guanyador Guillem Mas

Menors de quinze anys: guanyador Tomeu Adrover

CONCURS DE PESCA (Resultats)

Dinar que es va celebrar després del concurs de pesca

1er-Barca Adrover

2^{on}-Barca Pau

3^{on}-Ona de mar

Es peixot: En Toni Pau amb Caterin

AUTOCROSS DE CALONGE

Se va correr a s'hort den Miquel Roca, hi va haver un total de setze pilots, que feren ses delícies de tots es espectadors. Va guanyar es premit de s'espectacularitat s'elegant Toni Ganxo amb un Mercedes de 450 cavalls. Sa cursa le va guanyar en Toni des camp den Ventura de s'escuderia Pinyó fitzo amb un Simca 1200, es segon va esser en Guillem Talaieta de s'Horta amb un ford festa 1300 i tercer en Biel Bover, també de s'Horta, amb un R7.

Sa prova de dones va esser guanyada per sa brusquera Bàrbara Fiol amb un seat 120.

SANT MIQUEL '90

I Cursa Popular - Sant Miquel 90 (22-09-90)

S'Internacional A» Toni Penya envoltat pels corredors calongins.

Va tenir molt d'èxit, tant de participació com d'espectadors, per lo que els organitzadors ja han dit que l'any que ve se farà sa segona edició.

S'ha de destacar que va participar en TONI PENYA, corredor que va donar més categoria a sa cursa. Com és natural va guanyar la prova masculina imposant-se en el manacorí Toni Riera del Filipides, essent tercer el corredor del Colonya Pollença Pep Lluís Moreno.

Després de sa cursa vàrem conversar amb l'atleta del Colonya Pollença Toni Penya que ens va dir que estava gaudint d'uns dies de vacances perquè després s'havia d'incorporar a la Residència Blume on alternaria els estudis i la seva preparació física, sense oblidar Mallorca, ja que quan el seu club el reclami vendrà a córrer aquí, com pot ésser el campionat de Balears, on tindrà com màxim rival el porrerenc Mateu Domínguez, que fa pocs dies va guanyar el cross disputat a Vilafranca de

Bonany amb motiu de ses festes de Santa Bàrbara.

El preparador que té a Madrid és el Sr. Landa, professor nacional d'atletisme i aleshores d'ara ja és internacional A., ja que ha corregut dues proves internacionals per relleus, una d'elles a París. Se pot dir que tant ell com en Mateu Canyelles estan potenciant l'atletisme mallorquí a sa Península.

A sa categoria de dones sa guanyadora va ésser sa campanera del Colonya Pollença na Fina Hisado, que també s'imposà fa uns dies a Vilafranca, essent segona na Maria Antònia Crucera (Colonya Pollença) i tercera n'Aina Maria Capó de s'Horta.

Respecte als calongins sa primera corredera va ésser na Margalida Adrover i es primer corredor masculí en Toni Vallbona i dels veterans va arribar primer «es Massoter» (Sebastià Adrover) de l'Opel de Felanitx.

Maties Adrover

**CRISTALERIA
PERELLO**

Carrer Palmer, 1

07630 CAMPOS

Telèf. 65 00 95

JOSEP ALOU JULIÀ

LAMPISTERIA*CALEFACCIÓ
ENERGIA SOLAR*PISCINES

C/ J. Prohens, 24-07669 S'HORTA
Tel (971) 575261

Alcover i Sureda, Antoni Maria (Santa Cirga, Manacor 1862 — Palma de Mallorca 1932) Eclesiàstic, lingüista, folklorista i publicista. De família rural, de tradició carlina, es trasllada a 15 anys a Palma per tal de seguir-hi els estudis de seminarista. Del 1877 al 1886, que fou ordenat

prevere, es donà a conèixer com a polemista intransigent, defensor d'un integrisme extremat, i alhora es despertà la seva vocació literària, primer en castellà, i a partir del 1879 decididament en català. Així, i gràcies al seu origen pagès, aviat descobrí la riquesa de la literatura i de la llengua popular, que recollí, sota el pseudònim de Jordi d'es Raedó, en publicacions insulars i més tard a les *Contarelles* (primera edició, 1885; segona edició refeta i ampliada, 1915) i, sobretot, a l'*Aplec de Rondalles Mallorquines* (24 volums d'ençà del 1896). Professor seminari, canonge magistral (1905), fou nomenat vicari general (1898-1916) pel bisbe Canpins. Aquest darrer càrrec l'obligà a nombroses activitats, des de dirigir la construcció d'esglésies (dins un estil neoromànic (Son Carrió, Calonge, etc.), a intervenir en les qüestions políticoreligioses de l'època amb escrits apològics i doctrinals, fins a promoure la premsa catòlica ("L'Aurora"), etc. Sota el pseudònim d'En Revenjoli combaté la premsa liberal i obrerista, i durant la Primera Guerra Mundial es destacà per la seva germanofília. D'altra banda, el fet d'ésser vicari general li proporcionà una autoritat moral i una projecció sobre el sector catòlic a l'hora d'emprendre l'obra del *Diccionari*. En efecte, les primeres reunions tingueren lloc el 1900 al palau episcopal, on el 5 de novembre llegí la *Lletre de convit*, invitació pública a col·laborar en un diccionari exhaustiu de la llengua, invitació que publicà i difongué l'any següent. Mostra de l'acceptació que la idea tingué entre l'estament religiós de l'illa és l'elevat percentatge de clergues mallorquins que hi col·laboraren i que, uns anys després, participaren al Congrés. El projecte, però, gràcies als viatges propagandístics a la península, a la necessitat d'una obra similar i a l'ambient patriòtic del principi de s. XX, tingué un ressò que ultrapassà l'àmbit insular. Això, i la conveniència d'establir un mitjà de comunicació entre els col·laboradors, féu sorgir el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* † (1901-36), la primera revista lingüística del país. Mentrestant, Alcover intensificà els viatges pels Països Catalans tot alternant les "eixides filològiques" o recerques lexicogràfiques amb la labor de propaganda, que culminà amb el *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana* † celebrat en un ambient tens a Barcelona, l'octubre de 1906. S'hi inscriviren 3 000 congressistes i entre les adhesions hi figurava la major part dels romanistes del moment. Havent-se adonat que mancava de la preparació lingüística necessària,

□ Antoni Maria Alcover i Sureda

Alcover decidí, amb un gran esforç de voluntat (tenia més de 45 anys), d'iniciar-s'hi. D'aquí els seus sojorns a l'estranger, sobretot a Alemanya, però també a França, Anglaterra, Suïssa i Bèlgica, i els seus treballs de recerca dialectològica. Aviat hi hagué proves del seu aprofitament, una de les quals fou *Una mica de dialectologia catalana*, apareguda al "Bolletí" (1908-09), que, com les *Qüestions de llengua i literatura catalana*, també publicades al "Bolletí" (1901-02), foren escrites en un to polèmic contra Morel-Fatio i Saroihandy i contra Menéndez Pidal, respectivament. En ésser constituïda la nova Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (1911), Alcover, que n'havia estat nomenat membre, en fou elegit president. Tanmateix, home de tracte difícil, aviat li esdevingué impossible de conviure amb els membres de l'Institut, fins que se'n separà i publicà un manifest molt violent (1918), seguit aviat de quatre o cinc documents més, plens de coixes, d'insults i d'ironies, amb tots els detalls. Aquesta ruptura, que tingué en ell repercussions ideològiques malgrat la seva ideologia carlina, el portà a compromisos discutibles amb el règim polític vigent, que es traduïren en una subvenció estatal anual a partir del 1920, que li permeté d'accelerar l'elaboració del *Diccionari*. Paral·lelament, i a causa del constant to polèmic d'Alcover, l'obra perdé popularitat, sobretot al

La veu de la terra

i camina caminaràs cap a mig-jorn i casi sempre riu riu, i per avall i per avall, hem començat a trobar oliveres: senyal que arribam a un país més calent, com feia estona no n'haviem vist cap. Les bordes (cases de camp) que trobam pel camí, ja estan tapades de teules de terra cuita, i no de lloses negrenques. Som passats ran dels pobles de Senterada, Puigcerver, Reguart i Ribert, poca cosa ferm tots ells; la ribera del Flamissell s'es aixaplada tant i tant, que ja podem estendre la vista de tots vents per turons i planiols; ja destriam la Poble de Segur, riolera, encantadora, gentil, just a l'entreforc del Noguera i el Flamissell, rodada d'arbredes harmonioses i esplèndides.

Trobam un home damunt un ase, que fa el mateix camí que nosaltres. Com mos sent amb el doctor parlar en francès, mos pren per estrangers i mos mira ben arreu; com me sent que li deman en català noves de la Poble, queda tot admirat i me demana com és que jo sé fer tan bé la seua llengua.

—Com no l'he de sebre, dic jo, si som tan català com vós!

—I d'on és, vostè? me diu ell.

—Heu sentida anomenar mai, dic jo, una illa que hi ha dins mar, que es diu Mallorca?

—Sí, que l'he sentida anomenar, diu ell.

—Idò de Mallorca som jo, li dic.

—De Mallorca! diu ell, i a Mallorca parlen així? com pot ser, si no són catalans?

—Prou que ho som! El Rei En Jaume I va prendre l'illa an els moros; hi anaren catalans a poblar-ho, i d'aquests sortim nosaltres.

Aquell homonot se'n podia avenir; i, com li he dit que el senyor que m'acompanya és un savi alemany, d'allà deçà França, que fa prop d'un mes que trescam la muntanya catalana per estudiar-hi la nostra llengua, llavò si que ho ha trobat gros i que n'ha fets, d'espants!

Principat. Desapareguda la subvenció, Alcover emprà tots els seus recursos, i s'endeutà i tot, per assegurar la continuïtat de l'empresa. El primer volum aparegué, per fascicles, entre el 1926 i el 1930, amb articles signats per Alcover i F. de B. Moll, el seu fidel col·laborador. De resultes de la ruptura amb l'Institut retornà a una ortografia anterior al 1913, que usà en les publicacions. L'any 1928, dos anys després d'haver-se reconciliat amb Pompeu Fabra, la seva salut començà a flaquejar, i hagué de reduir el seu ritme de treball. En aquests últims anys conreà la literatura ascètica i hagiogràfica (*Vida abreuçada de Santa Catalina Tomassa*, 1931, etc) i pogué veure acabat el primer volum del *Diccionari*, però no dos reculls d'homenatge amb motiu d'aquest esdeveniment, bé que n'hagué esment: la *Miscelànea Filològica* (1932) i la *Miscelànea Balear* (1933). Figura complexa i discutida, tractà en la seva extensa obra, part de la qual ha romàs inèdita, temes molt amplis i diversos, sovint amb falta de rigor a causa del seu autodidactisme i del seu caràcter. Entre d'altres càrrecs, fou vice-president de la Societat Arqueològica Lul·liana, president de la Comissió Editora Lul·liana, corresponent de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i mantenidor dels Joys Florals de Barcelona (1905). [AA[B]

D'un pastor que es confessava a mitges

Un pastor d'ovelles d'aquella part del regne de Nàpols on hi havia banditatge, es presentà una vegada a un confessor per dir-li els seus pecats. Agenollant-se davant el sacerdot, li digué plorant:

—Perdonau-me, pare meu, perquè he fet un pecat molt gros!

El capellà li demanà que digués quin era aquell pecat, i ell repetia sempre allò mateix, com si hagués comès un crim execrable. A la fi, exhortat de bell nou pel sacerdot, li digué que en dia de dejuni, mentre feia formatge, li havien caigut dins la boca unes quantes gotes de llet i no les havia escopides. Aleshores el sacerdot, que coneixia bé els costums de la terra d'aquell somriugué, i després de dir que havia faltat greument no observant la quaresma, li demanà si amb altres pastors no havia robat o assassinat mai qualsevol pelegrí; i aquell digué:

—Ah, sí! Prou vegades, amb altres, he robat i he mort gent que passava; però això s'acostuma tant, entre nosaltres, que no li donam importància.

Bé va procurar el confessor fer-li entendre que totes dues coses eren un gran crim; ell, trobant que, per ésser coses acostumades el robatori i l'assassinat, no tenien importància, només demanava perdó per haver begut aquelles gotes de llet.

Cosa pèssima és el costum de pecar, que fa semblar lleus les faltes que són gravíssimes.

Un conte per als menuts

En Joan, s'altre dia, mentres descansava davall un garrover va sentir dos ocells que parlaven, i un deia a s'altre:

—No hi ha altra cosa més difícil en aquest món que guardar un secret!

A en Joan això el va fer pensar molt, i va decidir comprovar-ho pes seu compte. —Serà vere això? Inventaré un doi i el contaré a sa meua dona, i veurem si això que he sentit és vera.

L'endemà demati, quan s'aizecava, diu a sa dona:

—No vull que ho diguis a ningú, però avui demati he fet un ou. És una cosa molt extranya, però és veritat. Te torn repetir que no ho diguis a ningú, perquè no vull que m'agafin per una gallina.

—No te preocupis, home meu, serà un secret, no ho diré! Ningú ho sabrà que has fet un ou! Li deia sa dona mentres ell partia cap a fer feina.

Tot d'una que en Joan no va ser allà, sa dona va partir a correr pensant: —Ho contaré a sa meua amiga, i no ho diré a ningú més. Sè cert que ella guardarà es secret.

Sa amiga quan la veu tan nerviosa i excitada li demana:

— Què te passa? Què tens foc a ca teua?

— Vene a dir-te un secret, però no ho diguessis a ningú.

Es neu home ha fet un ou! Anit a fet un ou!!!

Sa amiga, tot de pressa, va partir cap a es mercat a contar-ho a una altra amiga seva. I per posar-hi més interès va afegir substància a es fet.

—S'homede na Margalida ha fet tres ous. — Va dir.

Aquesta tercera tampoc va saber estar callada i rentant sa roba en es riu ho va contar a tres rentadores més.

— S'home e na Margalida, sa granjera, ha fet setze ous!

I així va ser com tot es poble ho comentava.

— Ha fet cent ous!!

— Ha fet cinc-cents ous!!!

En Joan, quan passava tot això estava llaurant, i tornaren aquells cells que en Joan havia sentit. I en Joan els va dir:

— Estic segur que sa meua dona haurà sabut guardar es secret, i no ho haurà contat a ningú.

As cap d'una hora, una gitana que passava per allí amb un ablotó en es braços li va dir:

—Que ho caps que hi ha un granjer que ha tornat gallina i ha fet més de dos mil ous!

En Joan va quedar totalmet estorxat amb es cabells drets.

—Si que ho és difícil guardar un secret. — Digué.

— No ho sabies? —Contestà un d'aquells ocells, i afegí: —Sa millor manera de guardar un secret és oblidar-lo.

LANCIA DEDRA

Dedra 2.0 i.e.	1.995 c.c.	120 CV	200 Km/h.
Dedra 1.8 i.e.	1.756 c.c.	110 CV	192 Km/h.
Dedra 1.6 i.e.	1.581 c.c.	90 CV	180 Km/h.
Dedra Turbo ds	1.929 c.c.	92 CV	180 Km/h.

ITAL BALEAR, S. L.

EXPOSICION Y VENTA

LANCIA

EN FELANITX.

Vía Ernesto, 43 - Tel. 58 30 70.